

บทที่ 3

หลักการและเหตุผลของกฎหมายว่าด้วยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของกลุ่มประเทศ CLMVT

กฎหมายว่าด้วยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) ในบทที่แล้วได้กล่าวถึงประวัติและวิวัฒนาการมาแล้ว ในบทนี้จะกล่าวถึงในเรื่องขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีผู้บริโภคว่าประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีองค์กรใดบ้างที่เป็นตัวแทนผู้บริโภคในการฟ้องคดี โดยจะทำการเปรียบเทียบประเทศสมาชิกอาเซียน โดยแยกกลุ่มประเทศต่าง ๆ ว่าประเทศใดมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายว่าด้วยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) หรือไม่ และแต่ละประเทศมีองค์กรซึ่งเป็นตัวแทนผู้บริโภคในการฟ้องคดีหรือไม่ อย่างเช่นประเทศไทยที่มีสมาคมคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้อำนาจองค์กรต่าง ๆ ในการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค รวมถึงองค์กรอัยการที่มีอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้บริโภคด้วย โดยจะเน้นไปที่ 5 ประเทศ คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และ ประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีเขตพื้นที่และเขตเศรษฐกิจติดต่อกับประเทศไทยอีกทั้งมีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งกฎหมายเรื่องความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ประเทศไทยถือว่ามีความมาตรฐานที่สูงกว่าประเทศอื่น ผู้เขียนเห็นว่าควรศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของประเทศด้อยพัฒนาดังกล่าวนี้ให้มีความมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

3.1 หลักการพื้นฐานทางกฎหมายว่าด้วยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของกลุ่มประเทศ CLMVT

จากการศึกษากฎหมายไทย และกฎหมายของประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงกลุ่มประเทศ CLMVT เบื้องต้นพบว่า แต่ละประเทศได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพียงแต่ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมาย เฉพาะแยกออกมาจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมาย

ของแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์ในการเยียวยา ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายแตกต่างกันอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ราชอาณาจักรกัมพูชา มี Law on the Management of Quality and Safety of Products, 2000 (LMQSP) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยแต่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค Law on Consumer Protection สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค The Consumer Protection Law และเหตุหลุดพ้นความรับผิด ตามกฎหมาย คุ้มครองผู้บริโภคของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม Law on Consumer Protection 2010 Vietnam (2010) มาตรา 24 กำหนดให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าสถานะความรู้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่มีการนำสินค้าออกวางจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคไม่สามารถ ตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่มีอยู่ได้ (State of the Art Defense) แต่กฎหมายไทย ไม่มีเหตุยกเว้นความรับผิดในประเด็นดังกล่าว จากความแตกต่างของกฎหมาย แต่ละประเทศ จะส่งผลให้วัตถุประสงค์ในการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียนไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะเมื่อกฎหมายแต่ละประเทศ ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภคในมาตรฐานที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เงื่อนไขทางการค้าของแต่ละประเทศแตกต่างกัน จะทำให้เกิดการถ่ายเทสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีกฎหมายที่อ่อนคลายกว่า ซึ่งสร้างความไม่เป็นธรรมในทางการค้าทั้งต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคสินค้า

โดยในการรวมกลุ่มของสหภาพ ยุโรปได้มีการประกาศใช้ EC Directive 85/374 EEC on the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provision of the Member States Concerning Liability for Directive products (EC Directive 85/374 EEC) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปได้ออกกฎหมายภายในคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีหลักการสำคัญ ในการสร้างความสมดุลของผลประโยชน์ของผู้บริโภค และคุ้มครองประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของผู้ผลิต¹ ซึ่งสหภาพยุโรปเห็นว่าการที่ประเทศสมาชิกมีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแตกต่างกันย่อมทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและมีผลต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าในตลาดด้วยและปัญหาดังกล่าวนำมาซึ่งการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายที่ไม่เท่าเทียมกัน จากแนวทางดังกล่าว กระบวนการควบคุมการผลิตสินค้าเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องไม่เป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการและกีดกัน การค้าระหว่างประเทศ

¹ วินัย หนูโท. (2551). *คำอธิบายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ทฤษฎี: ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุตราพิศาล. หน้า 25.

3.1.1 แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ (entrepreneur) เป็นผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ตั้งหรือนำเข้ามาเพื่อขาย หรือ ผู้ซื้อเพื่อ ขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการกิจการโฆษณาด้วย² เป็นผู้ที่ยพยายามสร้างผลกำไรที่เกิดจากความคิดริเริ่มของตนเอง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญใน ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่คิดและค้นพบ โอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ เป็นผู้จัดหาเงินทุนเพื่อก่อตั้งธุรกิจ ดูแลระบบงานภายในธุรกิจ และบริหารการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อจัดหาสินค้าและบริการให้แก่ ผู้บริโภค³ เป็นเจ้าของธุรกิจและมองเห็นถึง โอกาสที่ธุรกิจจะทำกำไร โดยการผลิตสินค้า ชนิดใหม่ มาเสนอขายในตลาดด้วยกระบวนการผลิตแบบใหม่ ๆ ที่ให้ประสิทธิภาพดีกว่าเดิม ผู้ประกอบการ เป็นผู้ที่แสวงหาเงินทุน รวบรวมปัจจัยในการผลิตและจัดการบริหารเงินทุนและปัจจัยการผลิต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ประกอบการจะต้องมีความกระตือรือร้น คิดค้นวิธีที่จะนำเอาปัจจัย การผลิตต่าง ๆ ที่มีอยู่มาผ่านกระบวนการผลิต จนทำให้เกิดเป็นสินค้าแปลกใหม่ออกสู่ตลาด เกิด ผู้บริโภค กลุ่มใหม่มีการเสาะแสวงหาตลาดหรือช่องทางที่ทำให้เกิดกำไรอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ให้กับสินค้าตัวเดิมอยู่เสมอ หรือปรับปรุงกระบวนการผลิต เดิมให้ดีขึ้นเพื่อลด ต้นทุนการผลิต พยายามหาข้อบกพร่องแล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นติดตาม ข่าวสารต่าง ๆ ที่ในปัจจุบันนี้มี การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการศึกษาและนำ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพให้ดีขึ้น⁴

ราชอาณาจักรกัมพูชา ใช้กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการคุณภาพและความปลอดภัย ของสินค้าและบริการ (กัมพูชา) Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services (LMQSP) เริ่มใช้เมื่อปี ค.ศ.2000 โดยไม่ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้โดยตรง แต่ระบุบุคคลที่กฎหมายนี้ใช้บังคับไว้ในมาตรา 1 ว่าหมายถึง บริษัทที่ประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์ ผู้ผลิตเพื่อการค้า ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้จำหน่าย ผู้ให้บริการ ผู้โฆษณาสินค้าและบริการ สมาคมพลเรือน และองค์การการผลิต การค้าและการกุศลที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ ซึ่งถือว่ามีความหมายที่ครอบคลุม รวมถึงการให้บริการ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่มีกฎหมายว่าด้วยความเสียหายจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยใช้บังคับภายในประเทศของตน แต่มีกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

² สถิตยั นิชมณฺญาติ. (2546). *โครงสร้างลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. หน้า 96.

³ ผุสดี รุมาคม. (2538). *การบริหารธุรกิจขนาดย่อม*. กรุงเทพฯ: พี ลิกส์เซ็นเตอร์. หน้า 29.

⁴ นิमित นนทพັນธาวาทย. (2550). *ความหมายของคำว่าผู้ประกอบการหรือเจ้าแก*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ryt9.com/s/ryt9/105366>. [2562, 14 เมษายน].

ที่ใกล้เคียงที่สุดคือ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (ลาว) Law on Consumer Protection เมื่อปี ค.ศ. 2010 โดยนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” นั้นไม่มีโดยตรง แต่เป็นนิยามของคำว่า “ผู้ผลิต” ไว้ในมาตรา 3 ข้อ 2⁵ “ผู้ผลิต” หมายถึง บุคคล นิติบุคคล หรือองค์กร ที่ผลิต ขาย จัดจำหน่าย ซื้อเพื่อขายต่อ ให้บริการ นำเข้าเพื่อจำหน่าย และจ่ายโอน” ถือว่ามีความหมายที่ครอบคลุมน้อยกว่าราชอาณาจักรกัมพูชา แต่ก็ยังรวมการขายสินค้าและการให้บริการไว้ด้วย

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีเพียงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (เมียนมาร์) The Consumer Protection Law เมื่อปี ค.ศ. 2014 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายใหม่ โดยกำหนดนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ในมาตรา 1⁶ เรื่องคำนิยาม “ผู้ประกอบการ” หมายถึง บุคคล หรือองค์กรที่ผลิต จัดจำหน่าย เก็บรักษา ขนส่ง ขาย ผลิตซ้ำ ส่งออก นำเข้า ขายต่อสินค้า ให้บริการ โฆษณา” สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีนิยามคำว่าผู้ประกอบการไว้โดยตรงจึงไม่มีปัญหาด้านการตีความ

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย Civil Law ที่มีความก้าวหน้าด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีการบัญญัติกฎหมายแพ่งและกฎหมายพาณิชย์ แยกต่างหากจากกันทั้งยังออกกฎหมายใหม่หลายฉบับที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กฎหมายคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 : Law on Quality of Products and Goods 2007 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 : The Law on Protection of Consumer’s Right 2010 เป็นต้น กฎหมายที่กำหนดนิยามของ “ผู้ประกอบการ” คือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 โดยไม่ได้กำหนดนิยามเรื่องผู้ประกอบการไว้โดยตรงแต่กำหนดผู้ที่ต้องรับผิดชอบในกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยไว้ใน มาตรา 3 ข้อ 2⁷ “องค์กรหรือบุคคลผู้ขายสินค้า และ/หรือ บริการซึ่งองค์กรหรือบุคคลนั้นดำเนินการ

⁵ Law on Consumer Protection. Article 3. Definitions

2. “Supplier means an individual, legal entity or organization, which produces, sells, distributes, buys for re-selling, and renders service, imports for selling and transferring.”

⁶ The Consumer Protection Law. Chapter (I) Title and Definition

(g) “Entrepreneur” means an individual person or organization conducting production, distribution, storage, transportation, sale, reproduction, exportation, importation, resale of goods, providing services or advertisement.”

⁷ Law on Protection of Consumers’ Rights. Article 3. Interpretation of Terms

2. “Organization or individual trading goods and/or services is an organization or individual that perform one, several or all of the stages of the investment process, from production to sales of goods or supply of services in market for profit, including:

(a) Traders as defined by the Commercial Law;

(b) Individual who performs commercial activities independently, regularly, without business registration.”

อย่างไรอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างหรือทั้งหมดในกระบวนการลงทุนตั้งแต่การผลิตจนถึงการขายสินค้าหรือให้บริการเพื่อหากำไรในท้องตลาดรวมถึง a) ผู้ค้าตามคำนิยามที่กฎหมายพาณิชย์กำหนด b) ผู้ที่ทำกิจกรรมในเชิงพาณิชย์เป็นประจำโดยไม่มีการลงทะเบียน” และกำหนดนิยามผู้ที่ต้องรับผิดชอบไว้ก่อนข้างแคบ โดยต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่กระทำในเชิงพาณิชย์เท่านั้น

ประเทศไทย ให้นิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” มีอธิบายไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4⁸ โดยให้รวมถึงบุคคล 4 กลุ่มคือ

- 1) ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ทำการผลิต
- 2) ผู้นำเข้าสินค้า
- 3) ผู้ขายสินค้าในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ และ
- 4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

ผู้ประกอบการย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับผู้บริโภคอย่างลูกหนี้ร่วมอันเป็นการเพิ่มหลักประกันแก่ผู้บริโภคว่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย⁹

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ผู้ประกอบการกับผู้ประกอบธุรกิจคือบุคคลคนเดียวกัน โดยพิจารณาว่าเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ทำสัญญากับผู้บริโภคหรือไม่ ลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจคือเป็นผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการที่กระทำเพื่อวัตถุประสงค์อันเกี่ยวกับการค้า ธุรกิจ หรือวิชาชีพในด้านต่าง ๆ โดยจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งมีทั้งผู้ประกอบการขนาดย่อย ขนาดกลาง และขนาดใหญ่¹⁰ ลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการมี 2 ประการ คือ 1) จะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาก็ได้ แต่เงื่อนไขคือต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจทางการค้าและการพาณิชย์ 2) ผู้ประกอบธุรกิจ

⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. มาตรา 4 “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า”.

⁹ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2551). *การดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ Concise*. กรุงเทพฯ: เอเชีย คิท แอนด์พริ้นท์. หน้า 48.

¹⁰ ดาราพร ธีระวัฒน์. (2559). *สัญญาผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 28-29.

จะต้องทำสัญญาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า การงาน หรือการประกอบอาชีพของตนเองเพื่อการแสวงหาผลกำไรหรือค่าตอบแทนไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อการกุศลหรือการดำรงชีพส่วนตัว

ผู้ประกอบการหรือผู้ที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ ควรมีลักษณะที่บ่งบอก ดังนี้ ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) หมายถึง ความสามารถและความตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่ โอกาส เป็นคนที่สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ในสถานการณ์ที่กดดัน ความมีนวัตกรรม (Innovativeness) หมายถึง การเป็นผู้มีความคิดริเริ่มเกี่ยวกับสินค้าใหม่ ๆ การบริการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความกล้าเสี่ยง (risk taking) หมายถึง ความกล้าเสี่ยงแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ กล้าเสี่ยงต่อสิ่งที่ไม่รู้ กล้าใช้ทรัพยากรเงินจำนวนมากสำหรับก่อตั้งธุรกิจ และกล้ากู้ยืมทรัพยากรเงินจำนวนมาก ความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะในการแข่งขัน ความพยายามที่จะทำคู่แข่งหมดประสิทธิภาพ และพาตนเองขึ้นมาอยู่เหนือคู่แข่งได้ ความสม่ำเสมอและใฝ่ใจในการเรียนรู้ (Stability and Learning Orientation) หมายถึง การที่เจ้าของกิจการมีความมั่นคงไม่เก็บสิ่งผิดพลาดมาเป็นอารมณ์ หรือผิดหวังต่อแต่เอาประสบการณ์ที่ผ่านมาเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ความใฝ่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation) หมายถึง มีความชอบงานที่ทำทามี แรงจูงใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จและดีกว่าเดิม¹¹

สถาบันไทยพัฒนา¹² ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร คือ การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้ (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กร เช่น ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัว พนักงาน ชุมชนท้องถิ่นที่องค์กรตั้งอยู่) และระดับไกล (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางอ้อม เช่น คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนโดยทั่วไป) ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้ อย่างเป็นปกติสุข

ในขณะที่ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์¹³ ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรไว้ว่า เป็นการดำเนินงานขององค์กรที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์กรด้วยการดำเนินงานที่สร้างความสมดุลแก่เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-47.

¹² สถาบันไทยพัฒนา. (2555). รายงานเพื่อความยั่งยืน *Reporting Your CSR Update GRI version 3.1*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา. หน้า 15.

¹³ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2555). *ซีเอสอาร์ 3.0 และกลยุทธ์ 4Cs ในการแข่งขันทำความดี*. เอกสารการประชุมทางวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. หน้า 343-355.

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม มีการเรียกแตกต่างกันตามการนำไปใช้หรือตามความเห็นของผู้ปฏิบัติ เช่น Social Responsibility Accounting, Social Accounting เป็นต้น ซึ่งการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม สมาคมนักบัญชีของสหราชอาณาจักรได้ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นการรายงานถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมขององค์กรที่ส่งผลต่อชุมชน ซึ่งอาจรวมถึงชุมชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ หรือกลุ่มชุมชนโดยทั่วไป การรายงานดังกล่าวหมายรวมถึงการรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเงินและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงินก็ได้”¹⁴ และในงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคมคือ การจดบันทึกรายการ หรือการรายงานเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและชุมชน และแรงงาน ซึ่งอาจอยู่ในรูปข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

นิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” มีอยู่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3¹⁵ จะเห็นได้ว่านิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” นั้นมีบางส่วนที่ซ้ำกัน เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า แต่โดยรวมแล้วนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” กว้างกว่ามากโดยรวมถึงผู้ประกอบการบางส่วนไว้ด้วยแต่แตกต่างตรงที่นิยามของ “ผู้ประกอบการธุรกิจ” จะอยู่ในรูปของการทำสัญญากับผู้บริโภค ส่วนผู้ประกอบการนั้นเพียงแต่เข้าเงื่อนไขของกฎหมายก็ถือว่าเป็นผู้ประกอบการแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์ใด ๆ ต่อผู้เสียหายเลยก็ได้¹⁶

3.1.1.1 หลักความรับผิดเด็ดขาด หรือความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

หลักความรับผิด โดยเคร่งครัด (Strict Liability) หมายถึง การกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพียงแต่สินค้านั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ก็มีข้อยกเว้นได้ในบางประการให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด ซึ่งจะแตกต่างไปจากความรับผิดโดยเด็ดขาด (Absolute Liability) หลักนี้เป็นการยกเว้น หลักในกฎหมายละเมิดซึ่งต้องพิสูจน์ความรับผิดว่าต้องกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ¹⁷

¹⁴ ศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2555). *การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม*. กรุงเทพฯ: สรรพากรสาส์น. หน้า 95-100.

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. มาตรา 3 “ผู้ประกอบการธุรกิจ หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อสินค้า หรือผู้ให้บริการและหมายความรวมถึงผู้ประกอบการกิจการโฆษณาด้วย”.

¹⁶ คาราพร ธีระวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10. หน้า 28.

¹⁷ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ. (2544). *ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า*. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. หน้า 3.

ตามที่กล่าวมาเป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วงปลายศตวรรษที่ 19 มีที่มาจาก การที่มนุษย์ได้นำเอาเทคโนโลยีการผลิตโดยเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ทำให้ความเสี่ยงภัยของคนในสังคมมีมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้หลักเกณฑ์แห่งความรับผิดชอบทางละเมิดเปลี่ยนแปลงไป จากหลักที่ว่า การจะเป็น ละเมิดได้นั้น ต้องมีการกระทำที่ผิดกฎหมายคือจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หลักดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ความจริงว่าผู้กระทำ จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งการพิสูจน์ความรับผิดชอบเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี หรือความเสียหายบางอย่างผู้เสียหายไม่อาจพิสูจน์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นหรือพิสูจน์ได้ยากเพราะอาจเป็นไปได้ว่าเหตุที่เกิดอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยแต่ผู้เดียวที่เป็นผู้ก่อขึ้น¹⁸ ทำให้สาธารณชนไม่ได้รับความคุ้มครองจากความเสียหายที่เกิดขึ้น รัฐจำเป็นที่จะต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชน โดยให้ผู้กระทำที่เป็นตัวการให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบในความเสียหาย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องของความผิด โดยถือหลักว่าเมื่อบุคคลใดกระทำการใด ๆ ก็ตาม เพื่อที่เขาจะได้มาซึ่งประโยชน์จากการกระทำนั้น ๆ และการกระทำนั้นเกิดผลร้ายขึ้น คือ มีภัยเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในภัยที่เกิดขึ้นนั้น

สหราชอาณาจักรมีคดีหนึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1868 ซึ่งถือว่าเป็นบรรทัดฐานของ ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) คือ คดี Rylands V. Fletcher (Rylands V. Fletcher, 1868. L.R. 3 H.L. 330. Prosser อ้างใน William L. (1978)) ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า โจทก์และจำเลยมีที่ดินติดต่อกัน โจทก์ใช้ที่ดินของตนทำเหมืองถ่านหิน ส่วนที่ดินของจำเลยเคยได้ มีการทำเหมืองแร่มาก่อนแต่ได้เลิกกิจการมานานแล้ว และมีการขุดอุโมงค์เป็นช่องทางเดินติดต่อกับเหมืองแร่ในที่ดินของโจทก์ โดยจำเลยไม่ทราบว่ามิอุโมงค์อยู่ใต้ดิน ต่อมาจำเลยได้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในที่ดินของตน เพื่อจ่ายน้ำไปสู่โรงงานของตนในที่ดินแปลงเดียวกัน โดยว่าจ้างผู้รับเหมาให้ เป็นผู้สร้างอ่างเก็บน้ำ ด้วยความประมาทเลินเล่อของผู้รับเหมาในการคำนวณอ่างเก็บน้ำอย่างพอเพียง โดยที่จำเลยไม่ทราบและมิได้ประมาทเลินเล่อ เมื่ออ่างเก็บน้ำสร้างเสร็จและเริ่มใช้งาน อ่างเก็บน้ำนั้นไม่อาจจะกั้นน้ำได้น้ำจึงไหลผ่านที่ดินจำเลย เข้าไปในอุโมงค์และเข้าไปในที่ดินของโจทก์ซึ่ง อยู่ติดกัน จนน้ำท่วมเหมืองถ่านหินของโจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ท่านผู้พิพากษาแบล็คเบิร์น (Blackburn) ได้วางหลักเกณฑ์ว่า “การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดนำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น ในที่ดินของตน หรือมีหน้าที่ดูแลสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะสิ่งของนั้นอยู่ในที่ดินของตน บุคคลนั้น มีหน้าที่ โดยเด็ดขาดที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น และต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสิ่งนั้น ทุกกรณีไป” จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ เกิดขึ้นแม้ว่า จะไม่ได้กระทำ

¹⁸ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2517). *วิวัฒนาการของการปฏิวัติอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์. หน้า 18

โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ต่อมาได้ถูกจำกัดให้ใช้ได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการใช้ในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยลอร์ดแคร์นส์ (Lord Cairns) เน้น แต่เฉพาะกรณีที่จำเลยในคดีนี้ใช้ที่ดินอย่างผิดปกติ โดยไปสร้างเขื่อนในบริเวณที่เป็นเหมืองถ่านหิน มากกว่าที่จะคำนึงถึงการที่น้ำไหลบ่าเข้าไปในที่ดินของบุคคลอื่น ซึ่งหลักดังกล่าวได้ใช้เป็นบรรทัดฐาน¹⁹

ความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict liability) หรือในทางกฎหมายปกครองที่เรียกกันว่า ความรับผิดของรัฐ โดยปราศจากความผิด (La Responsabilité Sana Faute) ความรับผิดโดยปราศจากความผิดหรือความรับผิดเด็ดขาด หมายความว่า ความรับผิดของบุคคลที่จะต้องชดใช้ความเสียหายในการกระทำของตนที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น แม้ว่ากรกระทำนั้นจะไม่ใช่ความผิดหรือไม่ได้เจตนาหรือประมาทเลินเล่อ กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดหรือไม่ ถ้าได้กรกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็ต้องรับผิด ฉะนั้นความรับผิดเด็ดขาดหรือความรับผิดโดยปราศจากความผิด โจทก์หรือผู้ฟ้องคดีเพียงแต่พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายตามเงื่อนไข ที่กฎหมายกำหนด โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เมื่อพิสูจน์ความเสียหายตามเงื่อนไข ที่กฎหมายกำหนดแล้ว จำเลยก็จะรับผิดชดใช้ความเสียหาย จะพิสูจน์ตนเองไม่ผิดไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายจะกำหนดให้พิสูจน์ความผิดเฉพาะเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดกรณีเรียกว่า ข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย (présomption Légale de Faute)

ความรับผิดเด็ดขาดของรัฐตามกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ความรับผิดของรัฐในระบบกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยทั่วไปแล้วตั้งอยู่บนรากฐานทางความคิดที่สำคัญสองฐานความคิด ประการแรกเป็นความรับผิดของรัฐสำหรับการกระทำของข้าราชการในตำแหน่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น (ความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครอง) ประการที่สองเป็นความรับผิดชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายให้แก่ปัจเจกชนที่ได้รับ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการที่จะต้องอุทิศประโยชน์ของตนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ความรับผิดที่กล่าวมานี้จะเป็นความรับผิดตามหลักกฎหมายมหาชนก็ต่อเมื่อรัฐได้กระทำการในแดนของกฎหมายมหาชนเท่านั้น หากรัฐกระทำการในระบบกฎหมายเอกชน รัฐย่อมต้องรับผิดตามหลักเกณฑ์เดียวกับเอกชนทั่วไป

กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการพัฒนากฎหมาย Product Liability มาช้านานแล้ว โดยความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์สามารถอาศัยหลักกฎหมายสัญญาหรือกฎหมายละเมิดในการฟ้องคดีก็ได้ ในแง่สัญญาตามหลักกฎหมายเรื่องซื้อขายของเยอรมันกำหนดให้ ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หากมีการรับประกันคุณภาพสินค้า ก็ต้องรับผิดโดยคืนราคา หรือ ชดใช้

¹⁹ จันทิม่า ก้อนจันทร์เทศ. (2554). *ความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 51-52.

ให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อ มีอำนาจบอกเลิกสัญญาซื้อขายได้หากคุณภาพสินค้าไม่เป็นไปตามที่ผู้ขายรับประกันและหากเป็นกรณีที่ผู้ขายจงใจหลอกลวงผู้ซื้อจะปรับเข้ากับกรณีละเมิด โดยมีเงื่อนไขพิเศษคือผู้ซื้อไม่ต้องพิสูจน์ถึง ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ขายนั่นเอง²⁰

ความรับผิดทางละเมิดของรัฐตามกฎหมายปกครองจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำนั้นเป็นการกระทำในแดนของกฎหมายมหาชนทั้งนี้โดยข้าราชการได้ละเมิดหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลที่สาม และข้าราชการผู้นั้นกระทำละเมิดโดยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และการกระทำดังกล่าวเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐจะเข้ามารับผิดแทนข้าราชการของตนในกรณีที่การละเมิดเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อ ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้ได้รับความเสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลอื่นใดได้ทั้งนี้ตามมาตรา 839 (1) และ (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ความรับผิดของรัฐอันเนื่องมาจากการที่ปัจเจกชนได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการที่ต้องสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การถูกเวนคืนนั้น จะเป็นกรณีที่รัฐรับผิดสำหรับการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะกรณีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วเป็นเรื่องที่รัฐต้องรับผิดตามหลักความรับผิดทางละเมิด อย่างไรก็ตามศาลเยอรมันได้ขยายหลักความรับผิดของรัฐในกรณีนี้ไปยังการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยนอกจากความรับผิดสำหรับการกระทำละเมิดและความรับผิดชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายแก่ปัจเจกชนที่ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการกระทำของรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ระบบกฎหมายเยอรมันยังยอมรับให้ปัจเจกชนมีสิทธิเรียกร้องให้รับปฏิบัติการขจัดความเสียหายที่เกิดแก่ตนด้วย สิทธิเรียกร้องกรณีนี้ต่างจากความรับผิดที่ได้กล่าวมาตรงที่ปัจเจกชนไม่ได้มุ่งเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแทนหรือค่าทดแทนความเสียหาย แต่เรียกร้องให้รัฐกระทำการหรืองดเว้นการการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้สิทธิของตนซึ่งได้รับผลกระทบจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกลับฟื้นคืนดี

ระบบกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังมีการอภิปรายกันถึงความรับผิดโดยเด็ดขาดตามกฎหมายมหาชนอีกด้วยว่าจะมีได้หรือไม่ ความรับผิดโดยเด็ดขาดตามกฎหมายมหาชน หมายถึง ความรับผิดของรัฐในการชดใช้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากสภาพการณ์อันตราายเป็นพิเศษที่ฝ่ายปกครองได้ก่อให้เกิดขึ้น Ernst Forsthoff²¹ ซึ่งเป็นผู้เปิดประเด็นดังกล่าวขึ้นในช่วง ค.ศ. 1950 ถึง ค.ศ. 1960 เห็นว่าความรับผิดดังกล่าวมีได้ เช่น กรณีที่ตำรวจติดตามจับกุมคนร้ายและเกิดการยิงต่อสู้กัน กระสุนปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจพลาดไปถูกบุคคล

²⁰ สุขุม สุภนิติย์. (2549). *ความรับผิดในผลิตภัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 38-39.

²¹ Contract Act, 1950.

ที่สามซึ่งเข้ามาในบริเวณที่มีการยิงต่อสู้โดยบังเอิญ เหตุผลที่ Forsthoff เรียกร้องให้ยอมรับข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด ตามกฎหมายมหาชนก็เนื่องจากสำหรับ Forsthoff

กรณีที่กำลังมานี้เป็นกรณีที่บุคคลที่สามผู้เสียหายไม่อาจเรียกร้องให้รัฐรับผิดชอบได้ ไม่ว่าโดยอาศัยหลักเรื่องการเวนคืน หรือหลักการลวงล้ำสิทธิอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย เป็นพิเศษ เนื่องจากการเวนคืนหรือการลวงล้ำสิทธิอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายเป็นพิเศษจะต้องเป็นกรณีที่รัฐมุ่งประสงค์ตั้งใจเช่นนั้นซึ่งกรณีตามตัวอย่างนี้ไม่ใช่เป็นกรณีที่ตำรวจตั้งใจจะยิงบุคคลที่สาม กรณีนี้เป็นกรณีที่ Forsthoff เห็นว่ามีช่องว่างเกิดขึ้นในระบบความรับผิดชอบของรัฐ และต้องการอุดช่องว่างดังกล่าวโดยอาศัยข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด

หากพิจารณาแนวคำพิพากษาของศาลในช่วงเวลาต่อมาแล้วจะเห็นได้ว่าศาลเยอรมันไม่ได้ใช้หลักความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดของรัฐตามกฎหมายมหาชนตามที่ Forsthoff เสนอโดยพิพากษาให้รัฐรับผิดชอบสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อันตรายเป็นพิเศษซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อำนาจมหาชน แต่ได้สร้างข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบสำหรับการกระทำเสมือนการเวนคืนและขยายความรับผิดชอบของรัฐสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิทธิอื่นใดที่ไม่ใช่สิทธิในทรัพย์สินเป็นพิเศษออกไปให้ครอบคลุมถึงการกระทำของรัฐที่ไม่ได้เกิดขึ้น โดยประสงค์ตั้งใจด้วย เช่น กรณีที่สัญญาไฟจราจรบริเวณสี่แยกซึ่งเป็นสัญญาไฟอัตโนมัติเกิดบกพร่องและแสดงสัญญาไฟเขียวทุกด้านทำให้รถยนต์ที่แล่นมาชนกันกลางสี่แยก เช่นนี้รัฐต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้ขับขี่รถยนต์นั้น เพราะกรณีนี้เป็นกรณีที่รัฐลวงล้ำสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด เช่น สิทธิในร่างกาย และทำให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแม้จะไม่ประสงค์ตั้งใจก็ตาม (รัฐไม่มีอำนาจให้สัญญาไฟเขียวทุกด้านพร้อมกัน) ทั้งนี้ตามหลักความรับผิดชอบสำหรับการกระทำเสมือนการเวนคืน และตามหลักความรับผิดชอบสำหรับการกระทำเสมือนการลวงล้ำสิทธิอื่นใดที่ทำให้ผู้ทรงสิทธิเสียหายเป็นพิเศษ โดยการสร้างสถาบันความรับผิดชอบขึ้นมาจากหลักการเวนคืนและการลวงล้ำสิทธิอื่นใดที่ทำให้ ผู้ทรงสิทธิเสียหายเป็นพิเศษเช่นนี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างหลักความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด ตามกฎหมายมหาชนขึ้นอีกดังที่ Forsthoff เสนอมานั้น

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดตามกฎหมายมหาชนที่มีลักษณะทั่วไป ยังไม่มีในระบบกฎหมายเยอรมัน มีแต่ความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดตามกฎหมายมหาชนเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดให้รัฐต้องชดเชยค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการก่อสถานการณ์อันตรายพิเศษขึ้น เช่น ความรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเครื่องบินทหาร ความรับผิดชอบบางส่วนของมลรัฐและสหพันธ์สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโรงงานปฏิกรณ์ปรมาณู รวมตลอดถึงความรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากการบังคับใช้มาตรการ

ทางอาญาโดยไม่ถูกต้อง เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการพิพาทกลางโทษหรือจับกุมคุมขังบุคคลที่ไม่มีความผิด เป็นต้น

ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีเพียงข้อเสนอของนักนิติศาสตร์เท่านั้น แต่ในระบบศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งแตกต่างจากระบบกฎหมายปกครองฝรั่งเศสที่สภาแห่งรัฐได้พัฒนาหลักความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิดของฝ่ายปกครองมายาวนาน

ราชอาณาจักรกัมพูชา ไม่มีบทสันนิษฐานในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่ใน Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services กระบวนการที่โดดเด่น คือ มาตรการของรัฐในการตรวจสอบสินค้าก่อนถึงมือผู้บริโภค โดยรัฐให้กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจตรวจสอบร่วมกับกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังมีมาตรการลงโทษที่รุนแรงเมื่อผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการฝ่าฝืน รวมถึงมีบทกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ให้บริการไว้อย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น มาตรา 4 ถึง มาตรา 14 ว่าด้วยหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ให้บริการ มาตรา 16 ถึง มาตรา 21 เป็นเรื่องของการปราบปรามการฉ้อโกงทางการค้า มาตรา 22 เป็นเรื่องมาตรการต่อต้านสินค้าหรือบริการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายเฉียบพลัน มาตรา 27 เป็นเรื่องการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ และมาตรา 61 ถึง มาตรา 65 เป็นเรื่องของบทลงโทษ เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่มีบทสันนิษฐานในเรื่องความรับผิดเคร่งครัด เพื่อผลักระการพิสูจน์ให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้ได้รับความเสียหายจำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นความเสียหายตามหลักกฎหมายแพ่ง ทั้งยังมีบทกำหนดหน้าที่แก่ผู้บริโภคไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (ลาว) Law on Consumer Protection มาตรา 33²² โดยกำหนดหน้าที่ของผู้บริโภคว่า

- 1) ผู้บริโภคต้องชำระค่าสินค้าและบริการเป็นสกุลเงินลาว (LAK)
- 2) ผู้บริโภคต้องใช้สินค้าและบริการตามคำแนะนำและคู่มือการใช้งานอย่างถูกต้อง
- 3) ผู้บริโภคต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งเป็นภาระแก่ผู้บริโภคในการต้องระมัดระวังสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วยตนเอง

²² Law on Consumer Protection. Article 33. “Responsibilities of Consumers The consumer has the following responsibilities:

1. To pay for goods and services in Lao currency (LAK);
2. To use the goods and services in accordance with instructions or manuals properly;
3. To report on the goods and services that are under standards and quality to the relevant organizations.”

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ จากการศึกษาที่พบว่ามิบทกำหนดหน้าที่ของผู้บริโภค คล้ายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวคือ มาตรา 6 (b)²³ หน้าที่ของผู้บริโภค

- 1) ปฏิบัติตามข้อมูลและคู่มือการใช้สินค้าและบริการอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย
- 2) ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยขององค์กรระดับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค
- 3) ห้ามกล่าวหาผู้ประกอบการด้วยข้อความอันเป็นเท็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย
- 4) ห้ามพูด เขียน และกระทำการผ่านสื่อ หรือทางอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย ในขณะที่การดำเนินคดีผู้บริโภคยังไม่เสร็จสิ้น

และมาตรา 26²⁴ ผู้ประกอบการมีภาระพิสูจน์ว่าตนไม่มีเจตนาทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด ตามมาตรา 9 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ผลกการการพิสูจน์ให้กับผู้ประกอบการในการพิสูจน์ว่าตนไม่ได้มีเจตนาทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดตามมาตรา 9²⁵ ผู้ประกอบการต้องไม่เสนอขาย, ส่งเสริมการขาย และ

---

²³ The Consumer Protection Law. Section 6. “Rights and Duties of the Consumer

(b) The duties of the consumer are as follows:

(i) complying with the information and guideline related to goods or services intended and expressed to cause safety;

(ii) complying with the decisions of the Consumer Dispute Settlement which settle properly in consumer disputes;

(iii) avoiding false accusation intended to detriment on entrepreneurs;

(iv) avoiding the saying, writing and acting in order to detriment on relevant entrepreneurs by mean of media or by other mean while relevant persons is settling the consumer dispute.”

²⁴ The Consumer Protection Law. Section 26. “The entrepreneur shall have the burden of proof that there is no intention to mislead contained in section 9.”

²⁵ The Consumer Protection Law. Section 9. “The entrepreneur shall not offer for sale, promote sale and advertise with intent of misleading the buyer or user in the following conditions;

(a) being goods discounted or fixed special price that are not in conformity with the referred quality standard, style or mode, distinct characteristic, use;

(b) being goods that are not in fresh and good condition;

(c) making firm sponsor and approval to goods or services of any other company;

(d) being goods or services that are not useful or available;

(e) being goods or services that the defect and need are concealed;

(f) disparaging directly or indirectly other goods or services;

(g) using exaggeration not approved with complete information;

โฆษณาสินค้าและบริการ โดยมีเจตนาทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้าหรือบริการเข้าใจผิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ให้ส่วนลดสินค้าหรือกำหนดราคาพิเศษที่ไม่สอดคล้องกับคุณภาพมาตรฐานรูปแบบ หรือลักษณะ คุณสมบัติเฉพาะ และประโยชน์ใช้สอยของสินค้า
- 2) ขายสินค้าที่ไม่มีความสดใหม่ หรือไม่อยู่ในสภาพที่ดี
- 3) เป็นผู้สนับสนุนสินค้าหรือบริการของบริษัทอื่น
- 4) ขายสินค้าหรือบริการที่ไม่มีประโยชน์หรือไม่มีวางจำหน่ายในตลาด
- 5) ขายสินค้าหรือบริการที่มีความบกพร่องและจำเป็นต้องปกปิด
- 6) พுகถึงสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการอื่นในทางเสียหาย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
- 7) ใช้ข้อมูลเกินจริง
- 8) ขายสินค้าหรือบริการ โดยให้คำมั่นสัญญาที่ไม่แน่นอนนั้นหมายถึงมาตรา 26 เป็นบทสันนิษฐานเคร่งครัดที่ทำให้ผู้ผลิตเป็นฝ่ายพิสูจน์แทนผู้บริโภค

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม The Law on Protection of Consumer's Right 2010 กำหนดเรื่องหลักความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้ในมาตรา 23²⁶ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบแม้ไม่รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าหรือไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นก็ตาม ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีความผิด ถือเป็นเงื่อนไขความรับผิดชอบ

(h) being goods or services that are sold or given by offering with uncertain promises.”

²⁶ Law on Protection of Consumers' Rights. Article 23. “Liability for compensation for damage caused by defective goods

1. Organizations or individuals trading goods shall be liable for damages in the case where defective goods, which supplied by them, cause damages to life, health, properties of consumers, even if the defects are not known to or not caused by those organizations or individuals, except as provided in Article 24 of this Laws.

2. Organizations or individuals trading in goods as defined in clause 1 of this article include:

a) Organizations or individuals producing goods;

b) Organizations or individuals importing goods;

c) Organizations or individuals attaching trade name to goods or using trademark or commercial instruction, by which organizations or individuals producing or importing goods are identified;

d) Organizations or individuals directly providing defective goods to consumers in case of failure to identify organizations or individuals responsible for damages prescribed in Points a, b and c of this Clause.

3. The compensation complies with civil laws.”

ที่ไม่ต้องอาศัยความผิด Liability without Fault ถือเป็นเงื่อนไขที่เคร่งครัดมากกว่าหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

ประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย บัญญัติความผิดเด็ดขาดหรือความรับผิดโดยปราศจากความผิด เช่น ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์หรือวัตถุสิ่งของ ได้แก่ ความรับผิดในการกระทำของสัตว์ (มาตรา 433)²⁷ ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง (มาตรา 434)²⁸ ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสิ่งตกหล่นจาก (มาตรา 436)²⁹ ความรับผิดอันเกิดจากยานพาหนะ (มาตรา 437)³⁰ ความรับผิดอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น (มาตรา 425³¹ และมาตรา 427³²) เป็นต้น

ในมาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดว่า “ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้น ได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 433 วรรคแรก “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรักษาไว้แทนเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหาย ใดๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าคนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น”.

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 434 วรรคแรก “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายจะนั้นแล้ว ท่านว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน”.

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 436 “บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดเพราะ ของตกหล่นจากโรงเรือนนั้น หรือเพราะทิ้งขว้างของไปตกในที่อันมิควร”.

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 437 “บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ใดๆ อันเดิน ด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง”

“ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนซึ่งทรัพย์อันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์นั้นด้วย”.

³¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 425 “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้ กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”.

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 427 “บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วยโดยอนุโลม”.

3.1.1.2 หลักในเรื่องภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof)

หลัก *res ipsa loquitur* ซึ่งมีผลทำให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย (โจทก์) ลดลง แทนที่ผู้เสียหาย (โจทก์) ต้องมีภาระพิสูจน์ว่าผู้ผลิตสินค้า (จำเลย) จงใจหรือ ประมาทเลินเล่อ ให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งว่าด้วยสัญญาหรือละเมิด และต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 กำหนดว่า ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ แต่ผู้เสียหาย (โจทก์) พิสูจน์เพียงว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งตามมาตรา 6 กำหนดว่า “ผู้เสียหายพิสูจน์เพียงว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้น เป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้กระทำละเมิดจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเจตนาภายในจิตใจของผู้กระทำ กล่าวโดยสรุปคือ บุคคลอาจรับผิดชอบทางละเมิดได้แม้ไม่ได้กระทำ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์เพียงว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะตัวทรัพย์สินและพิสูจน์ฐานะของบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบแต่ผู้กระทำละเมิดไม่สามารถพิสูจน์หักล้างว่าตนไม่จงใจ หรือประมาทเลินเล่อ คงพิจารณาเพียงว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นผลมาจากการกระทำ ของผู้กระทำละเมิดเท่านั้น เดิมก่อนจะมีกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ โจทก์ต้องใช้หลักในเรื่องละเมิดซึ่งเป็นภาระหน้าที่โจทก์ในการนำสืบให้ศาลเห็นว่าผู้ประกอบการมีความประมาทเลินเล่อ³³

เมื่อราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ไม่มีบทความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดกำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เรื่องภาระการพิสูจน์จึงอยู่ในบททั่วไปที่ว่าผู้กล่าวอ้างมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ ส่วนจะเป็นไปตามหลักสัญญาหรือหลักละเมิดนั้นก็ต้องดูข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนั้นไม่ได้บัญญัติภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคไว้ในกฎหมาย เพียงแต่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ แต่ตนไม่มีความผิด หมายถึงผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการเลย แต่ไม่อาจทราบได้ว่าผู้บริโภคต้องพิสูจน์แค่ไหนเพียงไร ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่ามีการใช้สินค้านั้นจริงหรือไม่และได้รับผลกระทบจากสินค้านั้นอย่างของประเทศไทย

³³ มานิตย์ จุมปา. (2554). *คำอธิบายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 31-32.

3.1.2 แนวคิดเรื่องเงื่อนไขแห่งความรับผิดชอบ

หลักว่าบุคคลในห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม อาทิ เช่น ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก เป็นต้น³⁴ แต่เดิมเรื่องความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างผู้ผลิต ที่แท้จริงกับผู้ผลิตตามความหมายของกฎหมายนั้น ไม่ถือว่าเป็นลูกหนี้ร่วม การนำหลักนี้มาใช้จึงเป็นทางเลือกของผู้เสียหายที่จะฟ้องบุคคลให้ร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น มาตรา 4 ได้กำหนด คำนียามของผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้า และผู้ซึ่งใช้ชื่อทางการค้า เป็นต้น ประกอบกับมาตรา 5 ได้กำหนดให้ ผู้ประการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเงื่อนไขแห่งความรับผิดชอบมีหลายประเภทดังนี้

3.1.2.1 ประเภทของสินค้า

แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) สินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Goods)

2) สินค้าอุตสาหกรรม (Industrial Goods)

สินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Goods) คือ สินค้าที่ผู้บริโภคซื้อไปเพื่อใช้เอง แบ่งตามลักษณะการซื้อของผู้บริโภคได้ 4 ชนิด คือ สินค้าสะดวกซื้อ สินค้าเปรียบเทียบซื้อ สินค้าเจาะจงซื้อ และสินค้าไม่แสวงซื้อ

สินค้าอุตสาหกรรม (Industrial Goods) สินค้าอุตสาหกรรม คือ สินค้าที่ซื้อไปเพื่อใช้ในการผลิต หรือดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) วัตถุดิบและชิ้นส่วน (Material and Parts) คือ สินค้าที่ซื้อไปเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต แล้วได้สินค้าสำเร็จรูปออกมา เช่น มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นวัตถุดิบของการทำผงชูรส เป็นต้น

2) สินค้าทุน (Capital Goods) เป็นสินค้าที่ช่วยในการผลิต เช่น เครื่องจักรที่ใช้บดมันสำปะหลังกับอ้อย แล้วนำมาผ่านกรรมวิธีทางเคมีให้แปรสภาพเป็นผงชูรส เป็นต้น

3) วัสดุช่วยสอยและบริการ (Supplies and Service) เป็นสินค้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการผลิตให้สะดวก คล่องตัว เช่น วัสดุในการซ่อมแซมและบำรุงเครื่องจักร

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กำหนดความรับผิดชอบในความไม่ปลอดภัยของสินค้า อยู่ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าและบริการ แต่บทบัญญัติในหมวดนี้มิได้กำหนดประเภท ของสินค้าไว้ เป็นการเฉพาะว่ามีอะไรบ้าง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประเภทของสินค้าโดยอาศัยบทนิยามทั่วไปที่บัญญัติไว้ในส่วนต้นของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ในมาตรา 4 มีหลักว่า “สินค้าอุปโภคบริโภคและบริการหมายถึงสินค้า บริการ สินค้า เชื้อ ตราสารหนี้ หนี้ ที่มีขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัว

³⁴ ศักดา ธนิตกุล. (2553). *คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 46.

ครัวเรือน หรือเพื่อการเกษตร แต่ไม่รวมถึงอาหาร ยา และเครื่องสำอาง” จากบทบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ไม่ทราบแน่ชัดว่าสินค้าตามกฎหมายฟิลิปปินส์หมายถึงสิ่งใดบ้าง เนื่องจากมิได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ ทำให้เข้าใจได้ว่าทุกสิ่งที่ได้ผลิตออกมาถือเป็นสินค้าทั้งหมด สาธารณูปโภค เช่น กระแสไฟฟ้า อยู่ในความหมายของคำว่าสินค้าด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่มีกฎหมายกำหนด ประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 โดยตรง แต่ได้กำหนด ลักษณะเฉพาะไว้ว่าสินค้าจะต้องเป็นสิ่งที่มิใช่ไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือการเกษตร เท่านั้น โดยไม่รวมถึง สิ่งซึ่งมิใช่ไว้ เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ และไม่รวมถึง อาหาร ยา และเครื่องสำอาง ด้วย นอกจากนี้ มาตรา 99 กำหนดให้ผู้ประกอบต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย ดังนั้น บริการ จึงเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 มาตรา 4 bo)³⁵ ได้บัญญัติไว้ว่า “บริการ หมายถึง การซ่อมแซม การให้บริการ การจัดจำหน่าย การให้บริการติดต่อกับบุคคลอื่นเพื่อการก่อสร้าง การซ่อมบำรุง การประมวลผล การรักษา การดูแล ความสะอาดของสินค้าหรืออสังหาริมทรัพย์ การกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า” บริการตามกฎหมายดังกล่าว เป็นการกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ ซึ่งการให้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ รวมถึง การบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย จะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปหรือไม่ ในกรณี ของอาหาร ยา และเครื่องสำอาง ที่มีได้อยู่ในขอบเขตของสินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ได้มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติเกี่ยวกับอาหาร และยาไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง ค.ศ. 1963 (Food, Drug and Cosmetic Act 1963) บัญญัติขึ้น เพื่อควบคุมสินค้าประเภทอาหาร ยา และเครื่องสำอางให้มีความปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และยังมีกฎหมายควบคุมเฉพาะอีกฉบับหนึ่งคือ กฎหมายว่าด้วยยา ค.ศ. 1969 (Pharmacy Law 1969) บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยยา การขึ้นทะเบียนยา การศึกษาทางด้านเภสัชกรรม และการควบคุมตรวจสอบร้านขายยาในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวบัญญัติขึ้น โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน เป็นสำคัญ แต่มีสาระสำคัญ เป็นเพียงการควบคุม บังคับ และกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติโดยมีหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เข้าไปควบคุมกำกับดูแล หากพบการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือข้อบังคับ ผู้ประกอบการ จะถูกดำเนินมาตรการทางการปกครอง แต่มิได้กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประกอบการในกรณี ที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากยา อาหาร หรือเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัย แต่อย่างใด แต่ในส่วนของ อาหารหากมีความไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตรายผู้เสียหายสามารถเรียกให้

³⁵ The Consumer Act of the Philippines. Article 4 bo) “Service” shall mean, with respect to repair and service firms, services supplied in connection with a contract for construction, maintenance, repair, processing, treatment or cleaning of goods or of fixtures on land, or distribution of goods, or transportation of goods.”

ผู้ผลิตรับผิดชอบได้โดยอาศัยกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 2187 ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งครอบคลุมเฉพาะความเสียหายต่อชีวิตและการบาดเจ็บเท่านั้น ส่วนยาและอาหารเสริมมิได้มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการไว้โดยเฉพาะและยังได้รับยกเว้นไม่ให้อ้างว่าเป็นสินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992

ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายจากยาที่ไม่ปลอดภัยขึ้นจึงต้องใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา หรือหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งจะมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือหากจะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากยาซึ่งเป็นสินค้าประเภทที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่

สินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มิได้กำหนดไว้ว่าเป็นสินค้าประเภทใดบ้าง แต่สินค้าจะต้องมีลักษณะสำคัญคือมีไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือการเกษตรเท่านั้น และสินค้าไม่รวมถึงอาหาร ยา และอาหารเสริมด้วย จากการศึกษาพบว่า มีเพียงอาหารเท่านั้น ที่กำหนดความรับผิดของผู้ผลิตในกรณีที่อาหารมีความไม่ปลอดภัยหรือมีอันตราย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ ตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 2187 แต่ในส่วนของยาและอาหารเสริมไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามหลักกฎหมายสัญญา หรือหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะให้ความเป็นธรรมกับผู้บริโภคได้ นอกจากนี้กฎหมายฟิลิปปินส์ยังให้ ความคุ้มครองไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย โดยบริการ หมายถึง การซ่อมแซม การให้บริการ การจัดจำหน่าย การให้บริการติดต่อกับบุคคลอื่น เพื่อการก่อสร้าง การซ่อมบำรุง การประมวลผล การรักษา การดูแลความสะอาดของสินค้าหรืออสังหาริมทรัพย์ การกระจายสินค้า หรือการขนส่ง สินค้า ซึ่งมีขอบเขตกว้างมาก กรณีดังกล่าวจะสร้างภาระต่อผู้ประกอบการ มากเกินไปหรือไม่

ราชอาณาจักรกัมพูชา Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services ไม่มีนิยามของคำว่า “สินค้า” โดยตรง แต่มาตรา 2³⁶ เป็นนิยามของ “การผลิต” หมายถึง ปลูกสัตว์

³⁶ Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services. Article 2: “Production/manufacturing” within the meaning of this law shall be defined as including the following: animal husbandry, dairy production, agricultural crop harvesting, fruit collection, fisheries, animal slaughtering, and the production, processing, and packaging of products together with stocking during production and the first pre-commercialization services.

“Commercialization” within the meaning of this law shall be defined as including the following:

- all stocking operations, transport, custody for purpose of trade, sale display, and sales of products and goods;
- all gratuitous gifts of products including importation and exportation as well as sales, provisions of services, or the provisions of gratuitous services.

การผลิตนม เกษตรกรรมและกิจการ การเก็บผลไม้ การประมง การฆ่าสัตว์ การผลิต แปรรูป บรรจุสินค้า รวมถึงการเก็บรักษาระหว่างการผลิต และบริการก่อนการขาย “การสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์” หมายถึง

1) กระบวนการเก็บรักษา ขนส่ง และการเก็บสินค้าในคลังสินค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขาย, ถือการตลาด ณ จุดขาย และการให้ส่วนลดผลิตภัณฑ์และสินค้า

2) การให้ของแถมสินค้าและบริการ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่มีนิยามของคำว่า “สินค้า” มีแต่เพียงนิยามคำว่า “บริการ” หมายถึง การให้บริการ การให้สิทธิในการใช้ หรือแสวงหาประโยชน์เป็นตัวเงินหรือผลตอบแทนอื่น ดังนั้นคำว่าสินค้าจึงต้องใช้ความหมายตามพจนานุกรม มีเพียงมาตรา 58³⁷ ที่ห้ามผลิตสินค้าบางประเภท กล่าวคือ มาตรา 58 ข้อห้ามของผู้ผลิต ห้ามมิให้ผู้ผลิตกระทำการดังต่อไปนี้

1) ผลิตสินค้า นำเข้า จัดจำหน่าย สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือสินค้าปลอม หรือสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย

2) ผลิตสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน และละเมิดต่อกฎหมายและข้อบังคับและจารีตประเพณีอันดี

3) กำหนดข้อสัญญาที่ไม่ชอบธรรม

4) ผลิตสินค้าที่เพิ่มมลพิษเกินระดับมาตรฐาน ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตอนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภค

---

³⁷ Law on Consumer Protection. Article 58. “Prohibitions on suppliers The suppliers are prohibited to act as follows:

1. To manufacture, import, distribute the unqualified and non-standardized, counterfeit, and prohibited goods;
2. To render the unqualified and non-standardized goods and violate the laws and regulations and fine traditions;
3. To perform the contract with the consumers improperly and not full;
4. To supply the goods that increase the pollutions over the standard lines, cause the damage to the life, health, and property of the consumers;
5. To advertise or provide unreal or incorrect information on goods and services;
6. To falsify or use the falsified documents on the goods and services;
7. To invent falsehood, deceive, offer bribes due to illegal supplying of goods and services;
8. To place stickers, show the prices and receive the payments for goods and services in foreign currencies;
9. Any other prohibited act as define in the laws related to the consumer protections.”

- 5) โฆษณาสินค้า หรือให้ข้อมูลเท็จหรือไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าและบริการ
- 6) ปลอมแปลง หรือใช้เอกสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการปลอม
- 7) ทุจริต หลอกหลวง ให้สินบน เพื่อผลิตสินค้าและบริการผิดกฎหมาย
- 8) ติดสติ๊กเกอร์ แสดงราคา และรับชำระราคาสินค้าและบริการในสกุลเงินต่างประเทศ
- 9) กระทำการอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กำหนดนิยามของสินค้าไว้โดยตรงในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (เมียนมาร์) The Consumer Protection Law มาตรา 3(C)³⁸ “สินค้า” หมายถึง วัตถุที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ สัมหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ สามารถบริโภคได้หรือไม่สามารถบริโภคได้ ซึ่งสามารถซื้อขายเพื่อการใช้งานและการบริโภคโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่านิยามของสินค้านั้นกว้างมาก รวมทรัพย์ทุกประเภทไว้ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ว่าจะบริโภคได้หรือไม่ ก็อยู่ในความหมายของกฎหมายนี้ และกำหนดข้อห้ามผู้ผลิตจำหน่ายสินค้าบางประเภทไว้ใน มาตรา 8³⁹ ผู้ประกอบการต้องไม่ผลิต และขายสินค้าดังต่อไปนี้

³⁸ The Consumer Protection Law. Section 3.(c) “Goods” means object tangible or insufficiently tangible, movable or immovable, consumable or inconsumable which is enable to trade for use and consume by general public

³⁹ The Consumer Protection Law. Section 8. “The entrepreneur shall not carry out the production, trade of the followings:

(a) goods that are not in conformity with the information or condition stated on the label, warrantee, distinctive, efficacy, net weight, net volume, total amount, quality, grade, position, mode, style of the relevant goods;

(b) goods that are not in conformity with the statement contained in the ingredients of label or advertisement and sale promotion;

(c) goods without name, size, net weight, volume, composition, instruction, manufactured date and batch number, expiry date, side effect, poisonous materials, name and address of manufactured company, name of distribution, trademark, information and preparation;

(d) goods without stating in Myanmar language or jointly in Myanmar and other language, the information or instruction related to use commencing from the date stipulated by the Central Committee;

(e) goods mentioned improperly in respect of place of yield or place of production;

(f) goods that are not in conformity with the recommendation of acknowledged department or organization of domestic and abroad; or the prescribed standard;

(g) goods that are stated the guarantee of health and nutrition without reference of scientific research finding by the respective organization;

(h) goods that are not in conformity with the prescribed standards and norms;

- 1) สินค้าที่มีลักษณะหรือสภาพไม่สอดคล้องกับข้อมูลบนฉลาก คำรับประกัน คุณสมบัติ ประสิทธิภาพ น้ำหนักสุทธิ ปริมาณสุทธิ จำนวนชิ้น คุณภาพ ระดับ ตำแหน่ง และรูปแบบของสินค้าที่ใกล้เคียงกัน
- 2) สินค้าที่มีส่วนประกอบไม่ตรงตามฉลาก หรือคำโฆษณา และการส่งเสริมการขาย
- 3) สินค้าที่ไม่ระบุชื่อ ขนาด น้ำหนักสุทธิ ปริมาณ ส่วนประกอบ วิธีใช้ วันผลิต เลขชุดการผลิต วันหมดอายุ ผลข้างเคียง ส่วนประกอบอันตราย ชื่อและที่อยู่บริษัทผู้ผลิต ชื่อผู้จัดจำหน่าย เครื่องหมายการค้า ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า และการจัดเตรียมสินค้า
- 4) สินค้าที่ไม่ระบุข้อมูล หรือคำแนะนำการใช้เป็นภาษาเมียนมาร์ หรือภาษาอื่น นับแต่วันที่คณะกรรมการกลางกำหนด
- 5) สินค้าที่ระบุสถานที่ผลิตไม่ถูกต้อง
- 6) สินค้าที่ไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของหน่วยงานหรือองค์กรในประเทศและระหว่างประเทศ หรือไม่ตรงตามมาตรฐาน
- 7) สินค้าที่รับประกันด้านสุขภาพ และสารอาหาร โดยไม่มีผลวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ
- 8) สินค้าที่ไม่ตรงกับมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
- 9) บริการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพ คำรับประกัน คุณสมบัติ สัญญา และประสิทธิภาพของบริการที่ใกล้เคียงกัน
- 10) บริการที่ไม่สอดคล้องกับคำโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โภคมิได้กำหนดประเภทสินค้าไว้โดยตรงแต่หมายถึงสินค้าที่ขายโดยผู้ประกอบการไม่ว่าจะได้มีการผลิตในประเทศหรือนอกประเทศแล้วนำเข้ามา และรวมถึงผลผลิตทางการเกษตร เกม กระแสไฟฟ้า ยานพาหนะ และผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรมด้วย จะเห็นว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้นั้นมีความหมายที่กว้างมากกว่าประเทศไทย

ประเทศไทย มีนิยามของคำว่า สินค้าอยู่ในมาตรา 4 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 “สินค้า” หมายความว่า สหกรณ์ทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผล เกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(i) service that is not in conformity with stated condition, guarantee, distinct, term, efficacy in respect of the relevant service;

(j) service that is not in conformity with the statement contained in the advertisement and sale promotion.”

3.1.2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

สินค้าจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อไม่มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้ โดยสาเหตุของการเกิดความไม่ปลอดภัยของสินค้าอาจเกิดขึ้นได้จาก หลายสาเหตุ เช่น การผลิต การออกแบบ รวมไปถึงการบรรจุสินค้า ฯลฯ และการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ ระดับความคาดหมายที่ใช้ในการพิจารณามีใช้ความคาดหมายเฉพาะบุคคลแต่เป็นระดับความคาดหมายของผู้บริโภคทั่วไป และนำสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้า ประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่ การนำเสนอสินค้า การใช้ และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล และเวลาที่สินค้าได้วางจำหน่าย หากในภายหลัง มีสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าออกวางจำหน่าย จะไม่ถือว่าสินค้าที่ได้จำหน่ายก่อนหน้านี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งตามปกติหลักความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหาย อันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่สินค้าที่ด้อยคุณภาพมีใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพียงแต่ ด้อยประสิทธิภาพในการใช้งานแต่ไม่ถึงขนาดก่อให้เกิดความเสียหายอยู่แล้ว แต่การที่กฎหมายสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรย่อมเพิ่มความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หลักความคาดหมายของผู้บริโภคอาจไม่เหมาะสมในกรณีที่สินค้ามีความซับซ้อน ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถคาดหมายถึง ความปลอดภัยที่แท้จริงได้ จึงควรนำหลักเกณฑ์การพิจารณา ประการอื่นมาเข้าร่วมด้วยหรือไม่

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภคไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย โดยกำหนดความรับผิดชอบในบริการที่ไม่ปลอดภัยไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 99⁴⁰ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความเสียหายอันเกิดจาก บริการที่ไม่ปลอดภัย รวมทั้งการให้ข้อมูลที่เพียงพอในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นบริการจะเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไม่มีความปลอดภัยในระดับที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้โดยนำพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่ ลักษณะของการให้บริการ อันตรายสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล ระยะเวลาที่มีการให้บริการ ทั้งนี้ บริการจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพราะได้มีการใช้หรือแนะนำเทคนิคใหม่ ๆ ” บริการจะเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไม่มีความปลอดภัย ในระดับที่บุคคลทั่วไปคาดหมายได้ และใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณา ความไม่ปลอดภัยของบริการเช่นเดียวกับสินค้า โดยนำลักษณะของการให้บริการ อันตรายสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล และระยะเวลาที่มีการให้บริการ

⁴⁰ The Consumer Act of the Philippines. Article 99 Liability for Defective Service “The service supplier is liable for redress, independently of fault for damages caused to consumers by defects relating to the rendering of the services, as well as for insufficient or inadequate information on the fruition and hazards thereof.”

มาประกอบการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของบริการ ทั้งนี้ บริการจะไม่เป็นบริการที่ไม่ปลอดภัย เพียงเพราะได้มีการใช้หรือแนะนำเทคนิคใหม่ ๆ ในการให้บริการ เนื่องจากเทคนิคใหม่เป็นเพียงวิธีการที่ทำให้บริการดีขึ้นและบริการ ด้วยเทคนิคเดิมอาจจะด้อยประสิทธิภาพกว่าเท่านั้น แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจึงไม่สมควร ที่จะถูกพิจารณาให้เป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพราะเหตุ ดังกล่าว แต่การพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัย ของบริการก็อาจมีปัญหาเช่นเดียวกับกรณีของสินค้า กล่าวคือบริการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการ ให้บริการอาจทำให้ผู้บริโภคมีข้อมูลความรู้ไม่เพียงพอที่จะคาดหวังในความปลอดภัยของบริการ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากผู้ประกอบการด้านบริการ จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจาก ความไม่ปลอดภัยของบริการ ยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการให้ข้อมูลที่เพียงพอ ในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากบริการด้วย ใช้หลักความ คาดหมายของผู้บริโภค พิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า และบริการ ซึ่งหลักดังกล่าวอาจ ก่อให้เกิดความไม่เหมาะสม ในกรณีที่สินค้าและบริการมีความซับซ้อนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถ คาดหมายถึงความปลอดภัย ของสินค้าและบริการนั้น ได้อย่างเหมาะสม จึงควรนำหลักเกณฑ์อื่น ๆ มาประกอบการพิจารณา หรือไม่ นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดจาก บริการที่ไม่ปลอดภัย มีความเหมาะสมหรือไม่

ราชอาณาจักรกัมพูชา มีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบสินค้าก่อนจะจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีการระบุไว้ในมาตรา 6⁴¹ ว่า เมื่อผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ หรือความปลอดภัยของผู้บริโภค ผู้ผลิตต้องขอรับการพิจารณาจากหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบ สินค้า และต้องรับใบอนุญาตให้ผลิตสินค้าจากหน่วยงานนั้นเสียก่อน และในมาตรา 7⁴² ห้ามมิให้ ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการที่เป็นอันตราย ตามมาตรา 6 เมื่อ ไม่ได้รับใบอนุญาต จากหน่วยงานที่มีอำนาจโดยเด็ดขาด

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ได้บอกว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพียงแต่จากตัวบทในมาตรา 35⁴³ กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต

⁴¹ Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services. Article 6 “When the products, goods, or services could harm the health or safety of consumers, their manufacturing and commercialization shall be subject to a prior submission of a declaration to the competent institutions and have a prior authorization by the competent institutions following an inspection and an indication of usage guidelines in Khmer language.”

⁴² Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services. Article 7: “It shall be strictly prohibited to produce or place into the stream of commerce products, goods, or services mentioned in Article 6 of this law when no prior disclosure has been made or no prior authorization has been issued by the competent institutions.”

⁴³ Law on Consumer Protection. Article 35. “Responsibilities of Suppliers The Suppliers have the following responsibilities:

- 1) ผู้ผลิตต้องรับรองว่ามาตรฐาน, คุณภาพสินค้าและบริการนั้นเป็นไปตามข้อบังคับและกฎหมาย
- 2) ผู้ผลิตต้องรับรองว่ามาตรฐานการผลิต การนำเข้า การจัดจำหน่าย การขายสินค้าและบริการจะไม่สูงเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) ผู้ผลิตต้องรับรองว่าข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่นำเสนอต่อผู้บริโภคนั้นถูกต้องและชัดเจน
- 4) ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าและบริการของตนที่ไม่ได้มาตรฐาน
- 5) ข้อสัญญาระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคที่เคร่งครัดตามกฎหมายและข้อบังคับ และฉลากสินค้าต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับเช่นว่า
- 6) ผู้ผลิตต้องให้ความร่วมมือและข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่อเจ้าหน้าที่หมายความว่าผู้ผลิตต้องรับรองมาตรฐานของสินค้าตนและรับผิดชอบต่อความเสียหายหากสินค้าและบริการของตนไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้กำหนดว่าสินค้าที่ได้มาตรฐานคืออย่างไร

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กฎหมายไม่ได้นิยามว่าสินค้าประเภทใดถือว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยเพียงแต่กำหนดข้อห้าม ไม่ให้ผู้ผลิตจำหน่ายสินค้าที่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 8⁴⁴ ผู้ประกอบการต้องไม่ผลิต และขายสินค้าดังต่อไปนี้

-
1. To ensure the standard, quality of goods and services are correct in accordance with the regulations and laws;
  2. To ensure that the manufacturing, import, distributions, and sell of goods and services do not over standard that will bring negative impact to environment;
  3. To ensure that the provided the information about goods or services to the consumer are correct and clear;
  4. To be responsibility for the damages causing by using of the products, goods, and services that are not qualified and unstandardized and supplied by them.
  5. To perform the contracts with consumers strictly and label goods as provide for in the laws and regulations accordingly;
  6. To provide the cooperation and information about the goods and services to relevant officers.”

⁴⁴ The Consumer Protection Law. Section 8. “The entrepreneur shall not carry out the production, trade of the followings:

- (a) goods that are not in conformity with the information or condition stated on the label, warrantee, distinctive, efficacy, net weight, net volume, total amount, quality, grade, position, mode, style of the relevant goods;

- 1) สินค้าที่มีลักษณะหรือสภาพไม่สอดคล้องกับข้อมูลบนฉลาก คำรับประกัน คุณสมบัติ ประสิทธิภาพ น้ำหนักสุทธิ ปริมาณสุทธิ จำนวนชิ้น คุณภาพ ระดับ ตำแหน่ง และรูปแบบของสินค้าที่ใกล้เคียงกัน
- 2) สินค้าที่มีส่วนประกอบไม่ตรงตามฉลาก หรือคำโฆษณา และการส่งเสริมการขาย
- 3) สินค้าที่ไม่ระบุชื่อ ขนาด น้ำหนักสุทธิ ปริมาณ ส่วนประกอบ วิธีใช้ วันผลิต เลขชุดการผลิต วันหมดอายุ ผลข้างเคียง ส่วนประกอบอันตราย ชื่อและที่อยู่บริษัทผู้ผลิต ชื่อผู้จัดจำหน่าย เครื่องหมายการค้า ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า และการจัดเตรียมสินค้า
- 4) สินค้าที่ไม่ระบุข้อมูล หรือคำแนะนำการใช้เป็นภาษาเมียนมาร์ หรือภาษาอื่น นับแต่วันที่คณะกรรมการกลางกำหนด
- 5) สินค้าที่ระบุสถานที่ผลิตไม่ถูกต้อง
- 6) สินค้าที่ไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของหน่วยงานหรือองค์กรในประเทศและระหว่างประเทศ หรือไม่ตรงตามมาตรฐาน
- 7) สินค้าที่รับประกันด้านสุขภาพ และสารอาหาร โดยไม่มีผลวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ
- 8) สินค้าที่ไม่ตรงกับมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

(b) goods that are not in conformity with the statement contained in the ingredients of label or advertisement and sale promotion;

(c) goods without name, size, net weight, volume, composition, instruction, manufactured date and batch number, expiry date, side effect, poisonous materials, name and address of manufactured company, name of distribution, trademark, information and preparation;

(d) goods without stating in Myanmar language or jointly in Myanmar and other language, the information or instruction related to use commencing from the date stipulated by the Central Committee;

(e) goods mentioned improperly in respect of place of yield or place of production;

(f) goods that are not in conformity with the recommendation of acknowledged department or organization of domestic and abroad; or the prescribed standard;

(g) goods that are stated the guarantee of health and nutrition without reference of scientific research finding by the respective organization;

(h) goods that are not in conformity with the prescribed standards and norms;

(i) service that is not in conformity with stated condition, guarantee, distinct, term, efficacy in respect of the relevant service;

(j) service that is not in conformity with the statement contained in the advertisement and sale promotion.

9) บริการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพ คำรับประกัน คุณสมบัติ สัญญา และประสิทธิภาพของบริการที่ใกล้เคียงกัน

10) บริการที่ไม่สอดคล้องกับคำโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในมาตรา 3 (3)⁴⁵ ให้นิยามว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายถึง สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภค แม้ว่าสินค้านั้นจะไม่ได้ผลิตภายใต้มาตรฐานของเทคโนโลยีหรือระเบียบที่มีอยู่ในขณะนั้น และแม้จะไม่พบความปลอดภัยในเวลาที่สินค้านั้นได้จำหน่ายไปยังผู้บริโภค และหมายความรวมทั้ง

(a) สินค้าอุตสาหกรรมที่ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบทางวิศวกรรม

(b) สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต กระบวนการต่าง ๆ การขนส่ง การเก็บรักษา

(c) สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะลดลงในระหว่างการใช้งานแต่ผู้ประกอบการไม่จัดให้มีการคำแนะนำหรือตัดเตือนแก่ผู้บริโภค

โดยคุณภาพของสินค้านั้นไม่ได้เป็นปัจจัยในการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า

ประเทศไทย สินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มุ่งถึงสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม และหมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย แต่มีข้อยกเว้นสินค้าบางประเภทกำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวงกำหนดยา และเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่าน การตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554

⁴⁵ Law on Protection of Consumers’ Rights. Article 3. “Interpretation of Terms

3. Defective goods are goods that do not ensure safety to consumers, likely causing damage to lives, health and property of consumers, even though such goods are manufactured in accordance with current technical standards or norms, with no defects being detected at the time the goods are supplied to consumers, including:

a) Mass-produced goods with defects arising from engineering design;

b) Single goods with defects arising from the production, processing, transportation and storage;

c) Goods with the potential to deteriorate the safety during use, but no adequate instructions, warning being provided to consumers.”

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามนัยนี้รวมถึงสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเพราะความบกพร่องในการผลิต การออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษา ตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

3.1.2.3 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

ตามหลักผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายต้องเป็นผู้ที่ถูกกระทบสิทธิหรืออย่างใดอย่างหนึ่งหรือเป็นผู้เสียหายจากการใช้สินค้า หรือการบริการที่ไม่ปลอดภัยโดยตรง ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคหรือไม่ก็ตาม หากได้ใช้สินค้านั้นอย่างถูกต้องตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงมักให้ความคุ้มครอง ที่กว้างกว่าความหมายของคำว่าผู้บริโภคตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยทั่วไปที่กำหนดค่านิยามไว้

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ บทบัญญัติในมาตรา 97 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรา 99 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดในบริการที่ไม่ปลอดภัย กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ดังนั้น บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณีเหล่านี้คือ ผู้บริโภค และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยความรับผิด ในผลิตภัณฑ์ไม่พบว่ากำหนดขอบเขตของผู้บริโภคไว้อย่างไร ดังนั้น จึงต้องพิจารณาจากบททั่วไป ซึ่งได้ให้ค่านิยามของผู้บริโภคในมาตรา 4(n) พบว่าผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจำกัดเฉพาะผู้ที่ซื้อ เช่า หรือได้รับสินค้าหรือบริการเท่านั้น โดยไม่คุ้มครองถึงผู้ที่ไม่ได้ซื้อหรือใช้สินค้าเป็นเพียงผู้เฝ้ายืนดูสินค้า (Bystander) แต่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น จึงยังไม่มี ความเหมาะสมและเป็นธรรม เท่าที่ควร เนื่องจากบทบัญญัติในส่วนนี้มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครอง และเยียวยาความเสียหายจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าและบริการ ดังนั้นผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง จึงควรรวมถึง ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายอย่างแท้จริงทุกกรณีแม้ว่าจะมิได้เป็นผู้บริโภคสินค้าหรือบริการหรือไม่

ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า บุคคลที่กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการคุณภาพ และความปลอดภัยของสินค้าและบริการ (กัมพูชา) ให้ความสำคัญไม่ใช่ผู้บริโภค แต่กำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหายจากการผลิตสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ผลิต โดยมีมาตรการในการปราบปรามการฉ้อโกงทางการค้า มาตรการต่อต้านสินค้าหรือบริการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายเฉียบพลัน การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ และมีบทลงโทษในการปรับหรือริบทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ออกไปในทางการควบคุมมากกว่าการเยียวยา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตรา 3⁴⁶ คำนิยาม “ผู้บริโภค” หมายถึง บุคคล นิติบุคคล หรือองค์กร ที่ซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการตามปกติธรรมดาโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลกำไร ตามกฎหมาย Law on Consumer Protection บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภคนั่นเอง แต่นอกจากผู้บริโภคนั้นจะมีสิทธิแล้ว ในกฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดหน้าที่ไว้ด้วย โดยสิทธิของผู้บริโภคกำหนดไว้ใน มาตรา 32⁴⁷ สิทธิของผู้บริโภค ผู้บริโภคมีสิทธิดังต่อไปนี้

- 1) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการด้วยความสมัครใจ และตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการด้วยตัวเอง
- 2) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลรวมทั้งคำแนะนำที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพ ราคา แหล่งผลิต ชื่อผู้ผลิต วิธีการใช้ ลักษณะพิเศษ คำพรรณนาเกี่ยวกับสินค้า วันที่ผลิตและหมดอายุ ปริมาณ การอนุญาต คู่มือ บริการหลังการขายสินค้า เงื่อนไขการให้บริการ และค่าใช้จ่ายที่พึงระวังที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการหลังการขายสินค้าหรือให้บริการ
- 3) สิทธิที่จะได้รับประกันความปลอดภัยต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมเมื่อบริโภคสินค้าหรือใช้บริการ
- 4) สิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่าหรือไม่ได้มาตรฐาน และส่งผลกระทบต่อชีวิต อนามัย และทรัพย์สิน

⁴⁶ Law on Consumer Protection. Article 3. “Definitions The terms used in this law shall have the meanings ascribed below:

1. Consumer means an individual, legal entity or organization who buys or uses goods and service properly without profit-making purpose;”

⁴⁷ Law on Consumer Protection. Article 32. “Rights of Consumers The consumer shall have the following rights:

1. To choose goods and services at its own will, and make decision by itself to buy goods or obtain service;
2. To receive clear information and directions about the quality, price, location of manufacture, name of producer, usage, the special feature, content, manufactured and expired dates, dosage, certificate of approval of use, manual, service after sell or terms of service and other relevant costs in relating to the goods and services after sell or render of services;
3. To be guaranteed the safety to health, environment in consumption the goods and services;
4. To claim for compensation to relevant organizations about the goods and service those are under standard quality and incorrect in terms of standard and have impact on life, health, and property.
5. To present to the organizations of consumer protection the suggestion about the prohibited goods and service, which is manufactured, prohibited business activities; counterfeit goods, services that are under-standard quality; incorrect quantity goods and the incorrect or unreal information about goods and services, the damage to environment;”

5) สิทธิที่จะนำเสนอนโยบายต่อองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการผิดกฎหมาย, กิจกรรมทางธุรกิจผิดกฎหมาย, สินค้าปลอม, การบริการที่ต่ำกว่ามาตรฐาน, การแจ้งปริมาณสินค้าผิด หรือข้อมูลสินค้าและบริการอันเป็นเท็จ ตลอดจนความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

และหน้าที่ของผู้บริโภคถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 33 หน้าที่ของผู้บริโภค

- 1) ผู้บริโภคต้องชำระค่าสินค้าและบริการเป็นสกุลเงินลาว (LAK)
- 2) ผู้บริโภคต้องใช้สินค้าและบริการตามคำแนะนำและคู่มือการใช้อย่างถูกต้อง
- 3) ผู้บริโภคต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ The Consumer Protection Law มาตรา 1 ให้คำนิยาม “ผู้บริโภค” หมายถึง บุคคลที่ใช้สินค้าหรือบริการโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า และกำหนดหน้าที่ในมาตรา 6 (b) หน้าที่ของผู้บริโภค

- 1) ปฏิบัติตามข้อมูลและคู่มือการใช้สินค้าและบริการอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย
- 2) ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยขององค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค
- 3) ห้ามกล่าวหาผู้ประกอบการด้วยข้อความอันเป็นเท็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย
- 4) ห้ามพูด เขียน และกระทำการผ่านสื่อ หรือทางอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย ในขณะที่การดำเนินคดีผู้บริโภคยังไม่เสร็จสิ้น

แต่จุดที่พิเศษต่างจากประเทศอื่นคือสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์กำหนดให้มีองค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจวินิจฉัย และกระทำการ ดังต่อไปนี้

- 1) ตักเตือน
- 2) ให้เยียวยาความเสียหาย
- 3) สั่งห้ามมิให้ขายหรือจำหน่ายสินค้าที่พิพาทในระยะเวลาที่กำหนด
- 4) เรียกคืนสินค้าจากตลาด
- 5) ทำลายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค
- 6) ขอความร่วมมือจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ต้องเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจชั่วคราวหรือถาวร

คำวินิจฉัยดังกล่าว สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการกลาง ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย โดยคณะกรรมการกลาง (Central Committee) มีอำนาจยื่น แก้ไข หรือกลับคำวินิจฉัยขององค์การระดับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกลางถือเป็นที่สุด และให้กรมพาณิชย์และกิจการผู้บริโภค (Department of Commerce and Consumer Affairs) มีอำนาจเรียกเก็บเงินที่ค้างชำระค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลผู้มีหน้าที่ชำระตามคำวินิจฉัยในหมวดนี้ ในการเรียกเก็บนั้น สามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เรียกเก็บค่าสินไหมทดแทนที่ค้างชำระได้ จึงเป็นการตั้งองค์กรคล้ายการบังคับคดีเพื่อเรียกเก็บค่าสินไหมทดแทนที่ค้างชำระ ถือเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่ต่างจากประเทศอื่น ๆ

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองคือ ผู้บริโภค ในมาตรา 3 (1)⁴⁸ นิยามคำว่า ผู้บริโภคหมายถึงบุคคลที่ซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การบริโภค ส่วนบุคคลในครัวเรือน หรือองค์กร เป็นการจำกัดเฉพาะผู้ซื้อหรือใช้สินค้าส่วนตัวเท่านั้น หากซื้อไปเพื่อประกอบกิจการอย่างอื่น เช่น นำไปขายต่อ นำไปให้เช่า ย่อมไม่อยู่ในนิยามของคำว่าผู้บริโภค ตามกฎหมาย LAW ON PROTECTION OF CONSUMERS' RIGHTS ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ประเทศไทย ผู้เสียหายหมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะในฐานะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และไม่จำกัดเชื้อชาติหรือสัญชาติ อีกทั้งไม่จำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการเลย ทั้งไม่ได้หมายถึงผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นต้องได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง เนื่องจากหลักในเรื่องสินค้าอันตรายนั้นเป็นความผิดในนวัตกรรมอย่างเด็ดขาด (Strict Product Liability) หมายถึงสินค้าทุกชนิดที่ผลิตมาต้องเหมาะสมแก่การใช้งาน ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องระวังต่อผู้บริโภคคนสุดท้ายไม่ว่าคนนั้นจะเป็นใคร แม้ไม่มีสัญญาใด ๆ ต่อกันเลยก็ตาม⁴⁹

3.1.2.4 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศในอาเซียนนั้นแตกต่างกัน เนื่องจากนิยามของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน เช่น บางประเทศใช้คำว่า

⁴⁸ Law On Protection Of Consumers' Rights. Article 3. "Interpretation of Terms

1. Consumer is a person who purchase or use goods and/or services for personal use or use for families or use for organizations."

⁴⁹ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 9. หน้า 49

“ผู้ประกอบการ” บางประเทศใช้คำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” “ผู้ผลิต” “ผู้นำเข้า” “ผู้ส่งออก” หรือนิยามอื่น ๆ เป็นต้น แต่จุดสำคัญก็คือผู้หนึ่งต้องรับผิดชอบตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงว่า จะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เนื่องจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้หนึ่งฝ่ายเดียว ทั้งการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยย่อมทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่บุคคลอื่น ๆ

ราชอาณาจักรกัมพูชา Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services
ในมาตรา 1⁵⁰ กำหนดถึงบุคคลที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ

- 1) บริษัทที่ประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์
- 2) ผู้ผลิตเพื่อการค้า
- 3) ผู้นำเข้า, ผู้ส่งออก, ผู้จำหน่าย
- 4) ผู้ให้บริการ
- 5) ผู้โฆษณาสินค้าและบริการ
- 6) สมาคมพลเรือน และองค์การการผลิต, การค้า และการกุศลที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ

โดยให้หมายถึงบุคคลหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการในเชิงพาณิชย์ทั้งการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย รวมถึงการให้บริการ ดังนั้นความหมายจึงรวมถึงผู้ประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจด้วย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว Law on Consumer Protection มาตรา 3 กำหนดนิยาม “ผู้ผลิต” หมายถึง บุคคล นิติบุคคล หรือองค์กร ที่ผลิต ขาย จัดจำหน่าย ซื่อเพื่อขายต่อ ให้บริการ นำเข้าเพื่อจำหน่าย และจ่ายโอน

มาตรา 57⁵¹ กำหนดข้อห้ามของผู้ผลิต ห้ามมิให้ผู้ผลิตกระทำการดังต่อไปนี้

⁵⁰ Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services. Article 1. “The scope of this law shall govern the following :

- all commercial enterprises;
- all manufacturers for commercial ends;
- importers, exporters, and merchants;
- service providers;
- advertisers of products, goods, and services; and
- civic associations and non governmental agencies engaged in manufacturing, commerce, or humanitarian relief.”

⁵¹ Law on Consumer Protection. Article 58. “Prohibitions on suppliers The suppliers are prohibited to act as follows:

1. To manufacture, import, distribute the unqualified and non-standardized, counterfeit, and prohibited goods;

1) ผลิตสินค้า นำเข้า จัดจำหน่าย สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือสินค้าปลอม หรือสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย

2) ผลิตสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน และละเมิดต่อกฎหมายและข้อบังคับ และจารีตประเพณีอันดี

3) กำหนดข้อสัญญาที่ไม่ชอบธรรม

4) ผลิตสินค้าที่เพิ่มมลพิษเกินระดับมาตรฐาน ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ออนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภค

5) โฆษณาสินค้า หรือให้ข้อมูลเท็จหรือไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

6) ปลอมแปลง หรือใช้เอกสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการปลอม

7) ทูจริต หลอกลวง ให้สินบน เพื่อผลิตสินค้าและบริการผิดกฎหมาย

8) ติดสติ๊กเกอร์ แสดงราคา และรับชำระราคาสินค้าและบริการในสกุลเงินต่างประเทศ

9) กระทำการอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

ผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้คือ ผู้ผลิต เพียงแต่ผู้ผลิตตามกฎหมายนี้มีความหมายที่กว้าง ไม่เพียงแต่ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายอย่างเดียวแต่ยังรวมถึง การนำเข้า และการให้บริการด้วย

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบคือ “ผู้ประกอบการ” หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่ผลิต จัดจำหน่าย เก็บรักษา ขนส่ง ขาย ผลิตซ้ำ ส่งออก นำเข้า ขายต่อสินค้า ให้บริการ โฆษณา ของเมียนมาร์นิยามก็จะคล้ายกับของสองประเทศที่กล่าวก่อนหน้า เพียงแต่เพื่อ ผู้ส่งออกมาให้อยู่ในนิยามของผู้ประกอบการด้วย

ทั้งได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการไว้ใน มาตรา 7 (b)⁵² หน้าที่ของผู้ประกอบการ

---

2. To render the unqualified and non-standardized goods and violate the laws and regulations and fine traditions;
3. To perform the contract with the consumers improperly and not full;
4. To supply the goods that increase the pollutions over the standard lines, cause the damage to the life, health, and property of the consumers;

5. To advertise or provide unreal or incorrect information on goods and services;

6. To falsify or use the falsified documents on the goods and services;

7. To invent falsehood, deceive, offer bribes due to illegal supplying of goods and services;

8. To place stickers, show the prices and receive the payments for goods and services in foreign currencies;

9. Any other prohibited act as define in the laws related to the consumer protections.

⁵² The Consumer Protection Law. Section 7 (b) “The duties of the entrepreneurs are as follows:

(i) acting the business accord with business ethics;

(ii) giving clear and proper information on goods or services;

- 1) ประกอบธุรกิจให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมทางธุรกิจ
- 2) ให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
- 3) ปฏิบัติต่อผู้บริโภคด้วยความซื่อสัตย์ เหมาะสม และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค
- 4) รับประกันว่าได้ค้าขายหรือผลิตสินค้าหรือบริการ อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพ
- 5) ให้โอกาสผู้บริโภคในการทดสอบสินค้าหรือบริการที่จำเป็นต้องได้รับการทดสอบคุณภาพก่อนชำระราคา
- 6) รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคสินค้าหรือใช้บริการในระยะเวลาประกัน
- 7) รับผิดชอบต่อผู้บริโภคกรณีที่ได้รับสินค้า หรือได้ใช้สินค้าที่ไม่ตรงตามสัญญา
- 8) ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาว่าด้วยการให้บริการอย่างเคร่งครัด
- 9) ห้ามพูด เขียน และกระทำการผ่านสื่อ หรือทางอื่น ๆ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ในขณะที่การดำเนินคดีผู้บริโภคยังไม่เสร็จสิ้น

นอกจากนี้ยังได้กำหนดข้อห้ามไว้ในมาตรา 8 ผู้ประกอบการต้องไม่ผลิต และขายสินค้าดังต่อไปนี้

- 1) สินค้าที่มีลักษณะหรือสภาพไม่สอดคล้องกับข้อมูลบนฉลาก คำรับประกัน คุณสมบัติ ประสิทธิภาพ น้ำหนักสุทธิ ปริมาณสุทธิ จำนวนชิ้น คุณภาพ ระดับ ตำแหน่ง และรูปแบบของสินค้าที่ใกล้เคียงกัน
- 2) สินค้าที่มีส่วนประกอบไม่ตรงตามฉลาก หรือคำโฆษณา และการส่งเสริมการขาย

-
- (iii) treating honestly and properly with non-discrimination to the consumers;
  - (iv) guaranteeing the goods or services traded or produced based on stipulated standard and quality;
  - (v) providing opportunity to test on goods or services which require to test quality before purchasing;
  - (vi) taking responsibility as guaranteed in respect of damage due to consuming goods or using services during the warranty period;
  - (vii) taking responsibility as agreed terms and conditions if received or used goods by consumer are inconsistent with the agreement;
  - (viii) complying exactly with the agreed agreement or promise in the agreement in doing service business;
  - (ix) avoiding the saying, writing and acting to cause detriment on the relevant consumer by means of media or by other means while relevant person is settling the consumer dispute.

- 3) สินค้าที่ไม่ระบุชื่อ ขนาด น้ำหนักสุทธิ ปริมาณ ส่วนประกอบ วิธีใช้ วันผลิต เลขชุดการผลิต วันหมดอายุ ผลข้างเคียง ส่วนประกอบอันตราย ชื่อและที่อยู่บริษัทผู้ผลิต ชื่อผู้จัดจำหน่าย เครื่องหมายการค้า ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า และการจัดเตรียมสินค้า
- 4) สินค้าที่ไม่ระบุข้อมูล หรือคำแนะนำการใช้เป็นภาษาเมียนมาร์ หรือภาษาอื่น นับแต่วันที่คณะกรรมการกลางกำหนด
- 5) สินค้าที่ระบุสถานที่ผลิตไม่ถูกต้อง
- 6) สินค้าที่ไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของหน่วยงานหรือองค์กรในประเทศและระหว่างประเทศ หรือไม่ตรงตามมาตรฐาน
- 7) สินค้าที่รับประกันด้านสุขภาพ และสารอาหาร โดยไม่มีผลวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ
- 8) สินค้าที่ไม่ตรงกับมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
- 9) บริการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพ กำรับประกัน คุณสมบัติ สัญญา และประสิทธิภาพของบริการที่ใกล้เคียงกัน
- 10) บริการที่ไม่สอดคล้องกับคำโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม บุคคลที่ต้องรับผิดชอบคือ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า ผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า และผู้ที่จัดจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภคโดยตรงแต่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าหรือผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ โดยมีกำหนดไว้ในมาตรา 23⁵³

⁵³ Law On Protection Of Consumers' Rights. Article 23. "Liability for compensation for damage caused by defective goods

1. Organizations or individuals trading goods shall be liable for damages in the case where defective goods, which supplied by them, cause damages to life, health, properties of consumers, even if the defects are not known to or not caused by those organizations or individuals, except as provided in Article 24 of this Laws.

2. Organizations or individuals trading in goods as defined in clause 1 of this article include:

a) Organizations or individuals producing goods;

b) Organizations or individuals importing goods;

c) Organizations or individuals attaching trade name to goods or using trademark or commercial instruction, by which organizations or individuals producing or importing goods are identified;

d) Organizations or individuals directly providing defective goods to consumers in case of failure to identify organizations or individuals responsible for damages prescribed in Points a, b and c of this Clause.

3. The compensation complies with civil laws."

ว่าให้หมายถึงผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกำหนดให้ต้องรับผิดชอบ แม้ผู้ประกอบการจะไม่รู้ถึงความไม่ปลอดภัยนั้นหรือความไม่ปลอดภัยไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ประกอบการ

ประเทศไทย ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ สรุปได้ดังนี้

1) ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการก็ตาม

2) เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด แต่ทั้งนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดข้อยกเว้นกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ด้วย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

ในกรณีเช่นนี้ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้า เกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่สมควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ ปลอดภัย

อนึ่ง ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น หรือเป็นกรณีที่มีการตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบโดยอาศัยข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

บุคคลผู้มีสิทธิฟ้องคดีโดยทั่วไปย่อมได้แก่

- 1) ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย

2) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าค่าธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าค่าธรรมเนียมในชั้นที่สุด

3.1.2.5 ขอบเขตความรับผิด

ขอบเขตความรับผิดหมายถึง ต้องรับผิดแค่ไหนเพียงไร อย่างไร และใครเป็นผู้ต้องรับผิด มีข้อยกเว้นหรือข้อต่อผู้ใดหรือไม่ และว่าด้วยเรื่องของความรับผิดในความเสียหายเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง หรือรวมความเสียหายต่อจิตใจ กับความเสียหายที่ไม่อาจประเมินเป็นเงินได้ หรือค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยปกติความเสียหายที่เกิดกับตัวสินค้าจะไม่รวมอยู่ในความหมายของหลัก Product Liability และใครจะเป็นผู้รับผิดเพียงใด โดยแยกกันรับผิด หรือต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกฎหมายจะมีกำหนดไว้เฉพาะ

ราชอาณาจักรกัมพูชา จะเน้นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมโดยกำหนดทั้งโทษ ในทางอาญาและค่าปรับและในมาตรา 65⁵⁴ ผลิตภัณฑ์, สินค้า และอุปกรณ์ที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำผิดตามมาตรา 16, 17, 18, 19, 20 หรือ 21 ให้ริบและให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยการริบทรัพย์สิน ให้เป็นอำนาจของศาล อนึ่ง สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง เพื่อชดเชยความเสียหายอื่นใด ที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา 16, 17, 18, 19, 20 หรือ 21 ได้ด้วย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กำหนดวิธีระงับข้อพิพาทไว้ใน มาตรา 37⁵⁵ วิธีระงับข้อพิพาท มีดังต่อไปนี้

- 1) การเจรจาประนอมข้อพิพาท
- 2) การไกล่เกลี่ย

⁵⁴ Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services. Article 65 “All products, goods, and equipment which are the subject of the offenses committed under Articles 16, 17, 18, 19, 20 or 21 of this law shall be confiscated as state assets. The act of confiscation shall be within the jurisdiction of the court.

All other losses resulting from the offenses committed under Articles 16, 17, 18, 19, 20 or 21 of this law shall result in civil liability for the offenders.

⁵⁵ Law on Consumer Protection. Article 37. “Means of Settlement of Disputes The disputes between the consumer and supplier can be settled through any of the following means:

1. Conciliation;
2. Mediation;
3. Administrative mean by the organizations for consumer protection ;
4. Settlement of disputes by the Organization of Economic Dispute Settlement or through the formal judicial process by people courts”

3) โดยองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องถิ่น

4) โดยองค์กรระดับข้อพิพาททางเศรษฐกิจ หรือโดยกระบวนการพิจารณาของศาลประชาชน และมีการกำหนดมาตรการลงโทษไว้ใน มาตรา 66⁵⁶ มาตรการลงโทษผู้ละเมิดกฎหมาย บุคคลหรือองค์กรที่ละเมิดบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ หรือข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ต้องได้รับการอบรม วางข้อกำหนด ปรับ บทลงโทษทางแพ่ง บทลงโทษทางอาญา ตามลักษณะแห่งการละเมิดและมาตรา 72⁵⁷ มาตรการลงโทษอื่น นอกจากมาตรการลงโทษทางอาญา ตามมาตรา 71 ผู้ละเมิดอาจถูกบังคับด้วยการระงับ หรือเพิกถอนใบอนุญาต, สิ้นสุดสภาพนิติบุคคล, และยึดทรัพย์สินหรือผลกำไรจากการกระทำความผิด จะเห็นได้ว่าในเมียนมาร์ให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบในหลากหลายรูปแบบ รวมถึงโทษที่หนักที่สุดคือให้สิ้นสภาพนิติบุคคลหรือปิดกิจการนั่นเอง

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มาตรา 19⁵⁸ หากผู้ประกอบการกระทำการฝ่าฝืน มาตรา 7(b) หรือ มาตรา 8 องค์กรระดับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจวินิจฉัย และกระทำการดังต่อไปนี้

- 1) ตักเตือน
- 2) ให้เยียวยาความเสียหาย

⁵⁶ Law on Consumer Protection. Article 66. “Measures Against Violators Persons or organizations violating this law or regulations on consumer protection shall be re-educated, disciplines, fined, civil or penal according to the nature of the violation.”

⁵⁷ Law on Consumer Protection. Article 72. “Additional Measures In addition to the measures as provide for in Articles 71 of this law, the violator of law may be subject to additional measures including order to suspension or cease of license, enterprise registration, and other certificates, nationalization of property or the profits gaining from the offences.”

⁵⁸ The Consumer Protection Law. Section 19. “The Consumer Dispute Settlement Body may, if finds out that the entrepreneur fails to comply any duty mentioned in sub-section (b) or section 7 or violates any mentioned in section 8, pass decision and take any one or more of the following actions:

- (a) warning;
- (b) severe warning;
- (c) remedy;
- (d) prohibiting the sale and distribution of goods that are disputing in limited period;
- (e) causing to recall the goods in market;
- (f) destroying the goods that are enable to cause danger to consumers;
- (g) coordinating with the relevant Ministries if required to revoke license temporarily or permanently of business permit.”

- 3) สั่งห้ามมิให้ขายหรือจำหน่ายสินค้าที่พิพาทในระยะเวลาที่กำหนด
- 4) เรียกคืนสินค้าจากตลาด
- 5) ทำลายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค
- 6) ขอความร่วมมือจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ต้องเพิกถอนใบอนุญาต

ประกอบธุรกิจชั่วคราวหรือถาวร

ทั้งมีโทษทางอาญาคือจำคุกและปรับด้วย อีกทั้งผู้บริโภคมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งได้อีกด้วย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 23 ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยมาตรา 23 (1) ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ และทรัพย์สินของผู้บริโภค อันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยของตน โดยกำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง โดยแบ่งเป็น ความเสียหายต่อทรัพย์สิน เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 608⁵⁹ ความเสียหายแก่ร่างกาย เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 609⁶⁰ และ ความเสียหายแก่ชีวิต เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 610⁶¹

ประเทศไทย กำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยศาล

- 1) ค่าสินไหมทดแทนเมื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 2) ค่าเสียหายต่อความเสียหายต่อจิตใจ (อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย) และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของ บุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหาย สำหรับความเสียหายต่อจิตใจ
- 3) หากผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้าหรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ผู้ประกอบการอาจจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของ สินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่

⁵⁹ Article 608 of Civil code 2005 of Vietnam.

⁶⁰ Article 609 of Civil code 2005 of Vietnam.

⁶¹ Article 610 of Civil code 2005 of Vietnam.

ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย อายุความ

4) สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อ พ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

5) ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการ ที่ต้องรับผิดชอบแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

3.1.2.6 เหตุยกเว้นความรับผิด

ข้อต่อสู้ที่ผู้ประกอบการสามารถนำสืบเพื่อปฏิเสธความรับผิดได้มีหลายกรณี เช่น ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยใช้สินค้านั้นทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าชำรุดบกพร่อง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้เสียหายใช้สินค้าผิดวิธี ผู้เสียหายมีส่วนผิด ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะนั้นไม่รู้ว่าสินค้าจะเกิดอันตราย โดยของสหภาพยุโรป กำหนดใน EC Directive กำหนดว่าหากผู้ผลิตสามารถพิสูจน์เหตุอย่างใดอย่างหนึ่งใน 6 ประการนี้ ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น คือ

- 1) ตนไม่ได้นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย
- 2) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้นไม่สามารถคาดได้ว่าผู้ผลิตสินค้าเช่นนั้นจะทราบได้ว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นอยู่ในขณะสินค้านั้นอยู่ในความควบคุมของตน
- 3) ความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ผู้ผลิตไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้
- 4) ความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ได้มีอยู่ในขณะมีการส่งมอบสินค้าหรือความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการส่งมอบสินค้าแล้ว
- 5) สินค้าดังกล่าวตนไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือจำหน่ายเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือไม่ได้ผลิตหรือจำหน่ายไปในลักษณะที่เป็นธุรกิจ
- 6) ในกรณีที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้าให้แก่ผู้อื่นเพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย หากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นเพราะการออกแบบของสินค้าขั้นสุดท้ายหรือเพราะคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

ราชอาณาจักรกัมพูชา ไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบไว้และไม่มีบทสันนิษฐานโดยเคร่งครัด หมายถึงเวลาดำเนินคดีในศาลต้องดูข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิต 4 กรณี คือ การเจรจาประนอมข้อพิพาท การไกล่เกลี่ย โดยองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องถิ่น โดยองค์กรระงับข้อพิพาททางเศรษฐกิจ หรือโดยกระบวนการพิจารณาของศาลประชาชน แต่ไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตไว้ในกฎหมาย Law on Consumer Protection แต่กำหนดหน้าที่ของผู้บริโภคไว้ตาม มาตรา 33 หน้าที่ของผู้บริโภค

- 1) ผู้บริโภคต้องชำระค่าสินค้าและบริการเป็นสกุลเงินลาว (LAK)
- 2) ผู้บริโภคต้องใช้สินค้าและบริการตามคำแนะนำและคู่มือการใช้อย่างถูกต้อง
- 3) ผู้บริโภคต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

กว่ามาตรฐาน

และในมาตรา 57⁶² กำหนดข้อห้ามของผู้บริโภค ห้ามมิให้ผู้บริโภคกระทำการดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน
- 2) ทำลายชื่อเสียงของผู้ผลิตหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ผลิต
- 3) กำหนดข้อสัญญาที่ไม่ชอบธรรม
- 4) ละเลยต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ หรือผู้ผลิต
- 5) ใช้สินค้าและบริการที่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม, ละเมิดต่อกฎหมายและข้อบังคับ

ส่งผลกระทบต่ออารัตประเพณีและศีลธรรมอันดี, เป็นอันตรายต่อชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้อื่นและสังคม

- 6) ใช้สกุลเงินต่างประเทศในการชำระราคาสินค้าและบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต

---

⁶² Law on Consumer Protection. Article 57. “Prohibitions on Consumers The consumers are prohibited to act as follows:

1. To promote the unqualified and non-standardized goods or services;
2. To discredit the reputations of suppliers on the goods and services or omit any act causing the damage to the suppliers;
3. To perform the contracts improperly and not fully;
4. To ignore the violations of laws by the officers, personnel or suppliers;
5. To utilized the goods and services that are harmful to the environment; violate the laws and regulations; bring impact on the fine traditions and customs; that are harmful to the life, health, and property of others and society;
6. To use the foreign currencies to pay for goods and services without permission;
7. Any other prohibited act as define in the laws.”

7) มาตรการอื่นใดที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

หมายความว่า ถ้าผู้บริโภคมืดเงื่อนไขในมาตรา 33 และมาตรา 57 ผู้ผลิตอาจนำเงื่อนไขดังกล่าวมาเป็นข้อต่อสู้ว่าผู้บริโภคมืดปฏิบัติตามเงื่อนไขและตนไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งได้

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ไม่ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบไว้ให้ผู้ประกอบการ แต่มีการกำหนดหน้าที่ของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 6 (b) หน้าที่ของผู้บริโภค

- 1) ปฏิบัติตามข้อมูลและคู่มือการใช้สินค้าและบริการอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย
- 2) ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยขององค์กรระดับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค
- 3) ห้ามกล่าวหาผู้ประกอบการด้วยข้อความอันเป็นเท็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย
- 4) ห้ามพูด เขียน และกระทำการผ่านสื่อ หรือทางอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย ในขณะที่การดำเนินคดีผู้บริโภคยังไม่เสร็จสิ้น

ดังนั้นหากผู้บริโภคผิดหน้าที่ที่กำหนดก็จะเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการสามารถยกเหตุดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้บริโภคได้นั่นเอง

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบในมาตรา 24 “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่า สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะที่กระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยได้” โดยมีเหตุยกเว้นเพียงมาตราเดียวต่างจากประเทศไทยที่ผู้ประกอบการสามารถต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดชอบได้หลายเหตุ

ประเทศไทย มีปัญหาเกี่ยวกับการหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก่อนสินค้าจำหน่าย ซึ่งตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนด “ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ดังนั้นหากมีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย และที่ยังไม่ได้มีการขาย ผู้ประกอบการก็ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ และผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนดังกล่าว ย่อมไม่อาจเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้ประกอบการโดยอาศัยพระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ก็ไม่มีกำหนดว่าต้องรับผิดชอบเมื่อมีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว และในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดเพียง

“ในกรณีที่ผู้ผลิตหลายคนมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายในครั้งเดียวกันผู้ผลิตสินค้าหลายคนดังกล่าวต้องรับผิดชอบในฐานะอย่างลูกหนี้ร่วม”

3.2 การฟ้องคดีคุ้มครองผู้บริโภคของพนักงานอัยการในกลุ่มประเทศ CLMVT

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงตัวกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศและเน้นไปที่องค์กรที่ทำหน้าที่ในการฟ้องคดีแทนผู้บริโภคของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนต่าง ๆ ว่าดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้บริโภคโดยหน่วยงานใดและประเทศใดบ้างที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค โดยจะกล่าวถึงภาพรวมในแต่ละประเทศก่อนและเน้นไปที่กลุ่มประเทศ CLMVT

3.2.1 กลุ่มประเทศ CLMVT ที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ตามที่ได้กล่าวมาจะกล่าวถึงกฎหมายภายในของประเทศในกลุ่ม CLMVT ว่าประเทศใดที่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศตน ประเทศใดยังคงใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในการเยียวยาผู้เสียหาย และกล่าวถึงจุดเด่นและจุดด้อยของการมีกฎหมายดังกล่าวว่าเหตุใดประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงควรกำหนดให้มีและมีมาตรฐานการคุ้มครองให้ใกล้เคียงกัน

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายแนวความคิดสังคมนิยม (Communist Legal Theory) และระบบประมวลกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Civil Law) (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. 2558) มีระบบศาลยุติธรรม 3 ระดับ ได้แก่

1) ศาลท้องถิ่นระดับอำเภอ (Local Court) ขึ้นตรง และรายงานต่อรัฐบาลท้องถิ่น ระดับจังหวัด

2) ศาลท้องถิ่นระดับจังหวัด (The Provincial Municipal Court) ขึ้นตรง และรายงานต่อศาลฎีกาในกรุงฮานอย

3) ศาลฎีกา (Supreme People's Court) เป็นศาลสูงของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ปัจจุบันสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้พัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องแบบก้าวกระโดดภายหลังจากรัฐบาลประกาศใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ “โด้ย เหมย” (Doi Moi) เพื่อลดการผูกขาดและการรวมศูนย์ที่รัฐบาลกลาง รวมทั้งพยายามปฏิรูประบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็น การส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ การแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการดำเนินธุรกิจส่งผลให้เศรษฐกิจของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วนี้ ได้นำมาสู่การบัญญัติกฎหมายใหม่หลายฉบับ รวมไปถึง กฎหมายคุณภาพผลิตภัณฑ์และสินค้า ค.ศ. 2007: Law on Quality of Products and Goods 2007 ที่บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และมีผลใช้บังคับวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบในสินค้า ในกรณีที่สินค้าเป็นอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สิน และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 (The Law on Protection of Consumer's Right 2010) 3 บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 กรกฎาคม 2554 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้บริโภค ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการค้าสินค้า หรือบริการที่มีต่อผู้บริโภค หน้าที่ขององค์กรทางสังคมในการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์

สหพันธรัฐมาเลเซีย ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียปรากฏอยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999: CPA) หมวดที่ 10 (Part X) ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อเพิ่มความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหาย จากการใช้สินค้า ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญ จึงให้ความคุ้มครอง ผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้า และผู้ที่ได้รับความเสียหายที่มีได้ใช้ สินค้า กฎหมายฉบับนี้มีต้นแบบในการร่างและพัฒนาจากกฎหมายของสหราชอาณาจักรนอกจาก กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Naemah Amin 2010) แล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าด้วย เช่น กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 (Contract Act 1950)

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรสเปนและ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงส่งผลให้ระบบกฎหมายของ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้อิทธิพลมาจากศาสนาอิสลาม และระบบกฎหมายของราชอาณาจักรสเปน และสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาปกครองทำให้ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีลักษณะเป็นการ รวมกันของระบบกฎหมายเอง โกลอเมอริกกัน กฎหมายโรมัน กฎหมายสเปน กฎหมายอเมริกา และ กฎจากคัมภีร์อัลกุรอาน⁶³

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้เสียหาย มีสิทธิเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับซึ่งมีหลักความรับผิด ของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันไป แต่หลักความรับผิดเหล่านั้นต่างมีข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสม

⁶³ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน, ก.พ. (25581). *สาธารณรัฐฟิลิปปินส์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/Vietnam.pdf. [2562, 14 เมษายน].

บางประการ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์จึงได้บัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 (The Consumer Act of the Philippines 1992) ขึ้น เพื่อขยายขอบเขตความคุ้มครองและเพื่อให้มีความชัดเจน เพิ่มขึ้น ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ดังกล่าวมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิด ในกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย และผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายฟิลิปปินส์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิด ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ราชอาณาจักรกัมพูชา ระบบกฎหมายของราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นระบบผสมผสาน ระหว่างระบบจารีตประเพณีที่มีอิทธิพลจากลัทธิขอมและศาสนาพุทธ ต่อมาตกอยู่ภายใต้การปกครอง ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงใช้ระบบ Civil Law ตามแบบฝรั่งเศส หลังได้รับอิสรภาพก็ตกอยู่ภายใต้ การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ (เขมรแดง) ที่ทำการล้มระบบกฎหมายทั้งหมดและเปลี่ยนไปใช้ ระบบเผด็จการ ได้สังหารนักกฎหมายจำนวนมาก ทำให้เกิดสถานะสูญญากาศทางกฎหมาย (Legal Vacuum) หลัง พ.ศ. 2522 เวียดนามเข้ามามีอิทธิพลในราชอาณาจักรกัมพูชาและเปลี่ยนระบบ กฎหมายโดยนำระบบของเวียดนามมาใช้ ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2536 สหประชาชาติได้เข้า มาช่วยวางระบบกฎหมายใหม่ทำให้กัมพูชามีระบบกฎหมายใช้ใน พ.ศ. 2536 กฎหมายปัจจุบันจึง เป็นการผสมกันระหว่างจารีตประเพณีดั้งเดิมของราชอาณาจักรกัมพูชา ระบบกฎหมายของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และระบบ Common Law กฎหมายแพ่งจึงเป็นการผสมระหว่างระบบกฎหมาย ฝรั่งเศสและแนวคิดของสหประชาชาติ⁶⁴ ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าของกัมพูชา ถูกบัญญัติขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2000 เรียกว่า กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการคุณภาพและความปลอดภัย ของสินค้าและบริการ (กัมพูชา) Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services โดยมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ให้บริการ การปราบปรามการฉ้อโกงทางการค้า มาตรการ ต่อต้านสินค้าหรือบริการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายเฉียบพลัน การตรวจสอบคุณภาพและความ ปลอดภัยของสินค้าและบริการ และบทลงโทษทางอาญา จะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เน้นไปที่การ ควบคุมคุณภาพของสินค้าก่อนถึงมือผู้บริโภคมากกว่าการเยียวยาผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดกับ สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.2.2 กลุ่มประเทศ CLMVT ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิด จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อได้กล่าวถึงประเทศที่มีกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ใช้ภายในประเทศแล้ว สิ่งที่ต้องเปรียบเทียบ คือ กลุ่มประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียนเมื่อมีการ รวมกลุ่มกันและตั้งใจให้เกิดการค้าอย่างเสรีเป็นตลาดเดียวแล้ว มาตรฐานในการคุ้มครองผู้บริโภค

⁶⁴ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2562). *ระบบกฎหมายกัมพูชา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=3674&filename=index. [2562, 12 เมษายน].

ในภูมิภาคก็ควรมีการปรับให้เกิดความสมดุลและเท่าเทียมกันเพื่อแข่งขันกับภูมิภาคอื่น โดยประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยควรปรับปรุงให้เกิดมีขึ้นให้ได้ภายในระยะเวลาที่สมาชิกทำความตกลงกัน

สาธารณรัฐสิงคโปร์ กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในสินค้าของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีทั้งบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักกฎหมายจารีตประเพณีที่ได้รับอิทธิพลมาจากสหราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความหมายที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ แต่ในบริบทของการคุ้มครองผู้บริโภคของสาธารณรัฐสิงคโปร์ถือว่า มีความก้าวหน้ากว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น เนื่องจากการคุ้มครองไปถึงการขายสินค้า ตามคำพรรณนาเพื่อป้องกันมิให้ผู้ซื้อในฐานะที่เป็นผู้บริโภคหลงเชื่อเข้าใจผิดในคุณสมบัติของสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติที่เป็นเงื่อนไขเรื่องความปลอดภัยของสินค้าได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1975 มีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรฐานและความปลอดภัยในทางการค้าคือรัฐบัญญัติว่าด้วยการค้าสินค้าตามคำพรรณนาและเงื่อนไขความปลอดภัยของตัวสินค้า (Trade Descriptions and Safety Requirement Act 1975) โดยได้รับอิทธิพลมาจาก กฎหมายการค้าสินค้าตามคำพรรณนา ค.ศ. 1972 ของประเทศมาเลเซีย (Trade Description Act 1972)⁶⁵ และกฎหมาย การค้าสินค้าตามคำพรรณนา ค.ศ. 1968 ของสหราชอาณาจักร (Trade Description Act 1968) (Bangkok: Winyuchon Publication House, 2016) และได้มีการพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเรื่อยมา และได้มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Lemon) เพื่อป้องกัน มิให้ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภค ในส่วนของ การเยียวยาแก้ไขเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว แม้จะไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้แต่ผู้เสียหาย สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของผู้ประกอบการ ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคจากการใช้สินค้าและบริการอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 (The Indonesian Civil Code 1847)⁶⁶ ซึ่งความรับผิด ของผู้ประกอบการ จะเกิดขึ้นเมื่อมีความชำรุดบกพร่องของสินค้า หรือมีการกระทำผิดสัญญาขึ้น นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศใช้บังคับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Indonesia Consumer Protection Act 1999) เมื่อวันที่ 20 เมษายน 1999 เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค เพิ่มขึ้นจากกฎหมายที่มีอยู่เดิม และมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้กระจายสินค้ารับผิดชอบ ต่อผู้บริโภค โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับแก่ผู้ประกอบการด้วย เมื่อมีความเสียหาย เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ย่อมใช้สิทธิเรียกร้องโดยอาศัยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ได้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ

⁶⁵ Trade Description Act, 1972.

⁶⁶ The Indonesian Civil Code, 1847.

กฎหมายที่เกี่ยวข้องแต่ละฉบับ กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์มีหลายฉบับ อาทิ กฎหมายแพ่ง กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งแต่ละฉบับมีรายละเอียดและเงื่อนไขในการใช้สิทธิเรียกร้อง ที่แตกต่างกัน และมีหลักกฎหมายพื้นฐานที่แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละฉบับ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระบบกฎหมายมีพื้นฐานจากการผสมกันระหว่าง ประเพณี โบราณ ขนบธรรมเนียมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและแนวทางของสังคมนิยม รวมถึงไม่ยอมรับเขตอำนาจที่จะใช้บังคับของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) การตรากฎหมายจะกระทำผ่านสภาแห่งชาติโดยในรอบ 5 ปีจะมีการกำหนดว่าจะมีการตราหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับใดบ้าง⁶⁷ โดยลาวนั้นไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่มีกฎหมายที่ใกล้เคียง คือ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (ลาว) Law on Consumer Protection ที่กำหนดเรื่องสิทธิของผู้บริโภค หน้าที่ของผู้บริโภค สิทธิของผู้ผลิต หน้าที่ของผู้ผลิต การระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิต การเจรจา ประณอมข้อพิพาท การไกล่เกลี่ย กระบวนการยื่นคำร้องต่อองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องถิ่น ระยะเวลาในการยื่นคำร้องโดยผู้บริโภค การระงับข้อพิพาทโดยองค์กรระงับข้อพิพาททางเศรษฐกิจ หรือโดยกระบวนการพิจารณาของศาลประชาชน ข้อห้ามตามกฎหมายของทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต และมาตรการลงโทษ จะเห็นว่าแม้ไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยตรงแต่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของลาวนั้นก็ว่าด้วยเรื่องระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคโดยตรง โดยเน้นไปที่การเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประเทศไทยไม่ได้เน้น

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เป็นประเทศเก่าแก่ ระบบกฎหมายได้ถูกวิวัฒนาการ มาจากขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่เรียกว่า “Dammathat” เป็นระบบที่ผู้พิพากษาตัดสินคดีเป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้จารีตประเพณีดั้งเดิม ซึ่งจารีตประเพณีเหล่านี้ประกอบด้วย หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายครอบครัวและมรดก โดยผู้พิพากษายึดหลักสิทธิที่เท่าเทียมกัน (Equalitarian Rights) ในการตัดสินคดี กฎหมายยังมีวิวัฒนาการมาจากอีกหลักที่เรียกว่า “Phyahton” เป็นคำตัดสินของศาลยุติธรรมและศาลแห่งพระเจ้าแผ่นดินที่รวบรวมสืบเนื่องกันมา ซึ่งในปัจจุบันเปรียบได้กับรายงานคำตัดสินของศาลฎีกา (Law Reports of Supreme Court) แต่ในขณะเดียวกัน ระบบกฎหมายของเมียนมาร์ก็ได้รับอิทธิพลมาจากสหราชอาณาจักรตั้งแต่สมัยเป็นอาณานิคม ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)⁶⁸ แต่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

⁶⁷ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2562). *ระบบกฎหมายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=34831&filename=aseanknowledge. [2562, 12 เมษายน].

⁶⁸ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2561). *ระบบกฎหมายเมียนมา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4541&filename=index. [2562, 12 เมษายน].

ใช้บังคับภายในประเทศ แต่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคใช้บังคับที่เรียกว่า The Law on Consumer Protection of The Union of Myanmar หรือที่เรียกว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค The Consumer Protection Law เมื่อปี ค.ศ. 2014 โดยกำหนดหน้าที่ของผู้บริโภค หน้าที่ของผู้ประกอบการ ข้อห้ามของผู้ประกอบการ การดำเนินคดีผู้บริโภคและบทลงโทษทางอาญาไว้ที่โดดเด่นในกฎหมายฉบับนี้ คือการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการมีภาระในการพิสูจน์ว่าตนไม่ได้เป็นผู้ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสินค้าที่ตนจำหน่าย ซึ่งเป็นหลักที่ผลักภาระการพิสูจน์ให้ตกแก่ผู้ประกอบการนั่นเอง

3.2.3 กลุ่มประเทศ CLMVT ที่ฟ้องคดีคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้พนักงานอัยการ

ระบบงานอัยการ โดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน คือ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาแทนรัฐ รวมทั้งเป็นผู้แทนในคดีที่รัฐเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีแพ่งและพาณิชย์ อัยการมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารในระดับหนึ่ง ส่วนอำนาจการสอบสวนคดีในไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นงานของพนักงานสอบสวน โดยทั่วไปอำนาจการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวน แต่ในคดีความผิดนอกราชอาณาจักรและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกฎหมายกำหนดให้อำนาจและหน้าที่การสอบสวนและการดำเนินการอื่นเป็นของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน ส่วนในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คดีที่มีความสำคัญ เช่น คดีทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐและคดีเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น อัยการ เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน⁶⁹ ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ อัยการมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการสอบสวน คดีอาญาและสามารถเริ่มต้นทำการสอบสวนคดีอาญาได้เอง หลังจากได้รับรายงานจากหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายหรือ ได้รับคำร้องทุกข์จากประชาชนแต่การสอบสวนคดีอาญาโดย ทั่วไปจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานอัยการ⁷⁰

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันระบบงานอัยการในหลายประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ไม่เพียงแต่มีบทบาทในการฟ้องคดีและดำเนินคดีในศาลเท่านั้นแต่ยังจะต้องเข้าไปร่วมในการสอบสวนคดีอาญาด้วย ฉะนั้นตามแนวความคิดที่ว่า การสอบสวนและการฟ้องคดี จะต้องแยกจากกัน เพื่อเป็นการถ่วงดุลและคานอำนาจกัน ระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจในการสอบสวนและการฟ้องคดี จึงไม่อาจนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมปัจจุบัน แต่กระแสในแนวความคิดที่ว่า การสอบสวนและ การฟ้องคดีเป็น เนื้อเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกกลับเป็นที่นิยมนำมาใช้ระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ทางอาญามากยิ่งขึ้น

⁶⁹ ASEAN Law Association, Indonesian Legal System. (2015). *Indonesian Legal System*. (Online). Available: <http://www.aseanlawassociation.org/legalindonesia.html>. [2019, April 12].

⁷⁰ Pangalangan. (2001). Judicial System and Reforms in Asian Countries: The Philippines Judicial System. *IDE Asian Law*, Series No.5, p. 19.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคโดยตรง มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอื่นๆ ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสินค้าอันตราย และการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ

มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับ คำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่ง คณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคส่วนรวม คณะกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการหรือข้าราชการใน สำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลและเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบ แล้วให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนิน คดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) สิ่ง que ทุกประเทศจะได้รับผลกระทบ นอกจากปัญหากฎหมายและข้อพิพาทในคดี พาณิชย์แล้วจะเกิดปัญหาทางคดีอาญาเหมือนกันคือ คดีความผิดข้ามชาติอำนาจในการดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมายจะสิ้นสุดลงที่พรมแดนของแต่ละประเทศ ทำให้เกิดช่องว่างที่ ผู้กระทำความผิดข้ามชาติได้ประโยชน์ และมีโอกาสหลุดรอดจากการดำเนินคดีเมื่อข้ามพรมแดนไปอีกประเทศหนึ่งเพราะจะเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่ เพิ่มขึ้นมาก ฉะนั้น หากไม่มีความร่วมมือระหว่างประเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบและความตกลงของอาเซียนจะทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างแน่นอน จึงมีความจำเป็นที่อัยการในประเทศ อาเซียนจะต้องแสวงหาความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันให้มากยิ่งขึ้น

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าค่าธรรมเนียมทั้งปวง

ในปัจจุบัน สำนักงานอัยการสูงสุดของแต่ละประเทศจะเน้นงานกฎหมายที่แตกต่างกัน อาทิ สำนักงานอัยการสูงสุดสาธารณรัฐสิงคโปร์เน้นงานด้านอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ งานการค้าและการทำธุรกรรมระหว่างประเทศซึ่งก็เป็นที่คาดการณได้เพราะสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศเปิด และเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดมีที่มาจากการค้าระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีบริษัท ต่างประเทศเข้ามาในประเทศตนมากที่สุด และจำต้องรักษา และใช้กฎเกณฑ์การค้าและการระงับ ข้อพิพาทระหว่างประเทศ ที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศให้มากที่สุด จึงเน้นงาน ด้านอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ พนักงานอัยการสูงสุดของสหพันธรัฐมาเลเซีย เน้นงาน ความช่วยเหลือและร่วมมือในคดีอาญา ซึ่งสหพันธรัฐมาเลเซีย เป็นผู้ริเริ่มตลอดจน

ขร่างสนธิสัญญา ว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (Mutual Legal Assistance Treaty: MLAT) กระทรวงยุติธรรมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เน้นงานกฎหมายการค้าที่เป็นธรรมหรือกฎหมายป้องกันการผูกขาดทางการค้า ขณะที่สำนักงานอัยการสูงสุดของประเทศไทยจะเน้นบทบาททางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการปราบปรามการค้ามนุษย์และการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นสำคัญ

อัยการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย นอกจากทำหน้าที่ในการฟ้องร้องคดีแล้วยังมีบทบาทในการเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายหรือพัฒนากฎหมายภายในด้วย สำนักงานอัยการของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นผู้แทนรัฐในการดำเนินการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ นอกจากนี้ เพื่อเน้นความเป็นศูนย์กลางทางด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศสำนักงานอัยการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ให้ทุนและสนับสนุนให้พนักงานอัยการของตนลาศึกษาและทำการวิจัยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศในมหาวิทยาลัยของรัฐและต่างประเทศอย่างเต็มที่เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาป้อนให้กับสำนักงานของตนในลักษณะคลังข้อมูล กฎหมายระหว่างประเทศ ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย (Office of the State Counsel) ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานอัยการสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรวมทั้งการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ฟิลิปปินส์ผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย⁷¹

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้พนักงานอัยการในการฟ้องคดีมีเพียงประเทศไทย ประเทศเดียวในแถบภูมิภาคอาเซียน เหตุผลของการให้พนักงานอัยการฟ้องคดี ข้อดีข้อเสียของการให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้บริโภคจักได้ทำการวิเคราะห์และกล่าวถึงในบทต่อไป

3.2.4 กลุ่มประเทศ CLMVT ที่ฟ้องคดีคุ้มครองผู้บริโภคโดยมิได้ใช้พนักงานอัยการ

ความสำคัญของการมิได้ใช้พนักงานอัยการในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคคือการผลักภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้ตกอยู่กับผู้บริโภค แม้รูปแบบขององค์กรอัยการจะเน้นไปที่การปกป้องผลประโยชน์ของรัฐและฟ้องคดีอาญาแทนรัฐและประชาชนก็ตาม แต่อัยการก็ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกประการคือการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในประเทศ ดังจะเห็นได้จากในหลายประเทศที่ให้อำนาจอัยการนอกเหนือจากการฟ้องคดีอาญาเท่านั้น หมายความว่าองค์กรอัยการเป็นทางเลือกหนึ่ง que ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจและมีในทุกประเทศอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรใหม่ในรูปแบบอื่นเพื่อฟ้องคดีแทนผู้บริโภคอีก จากการศึกษาที่พบว่าในหลายประเทศยังไม่มีองค์กรที่ทำหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคโดยตรงและดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงข้อดี

⁷¹ Dionisio P. Tubianosa. (2012). *Creation of Office of the State Counsel in the DOJ sought*. (Online). Available: <http://www.congress.gov.ph/press/details.php?pressid=6570>. [2019, April 12].

ของการให้องค์การอัยการดำเนินคดีคุ้มครองผู้บริโภคว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริงหรือไม่ จะกล่าวถึงประเทศต่าง ๆ ดังนี้

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 (Civil Code) กฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 (Commercial Law 2005) กฎหมายคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 (Law on Quality of Products and Goods 2007) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 (The Law on Protection of Consumer's Right 2010) จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค แต่จากการศึกษาพบว่าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไม่ได้ใช้องค์การอัยการในการฟ้องคดีผู้บริโภคแต่ให้สิทธิแก่องค์กรสาธารณะของเอกชนในการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค และผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีด้วยตนเองและสามารถขอให้ศาลกำหนดค่าเสียหายได้ใหม่ในภายหลังได้อีกด้วย⁷²

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีกฎหมายเดิมที่ใช้กันมาก่อนศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Customary Law) ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนที่มีความแตกต่างจากหลักจารีตประเพณีทั่วไป (Ordinary Customs) โดยศาลใช้หลักการตัดสินให้สอดคล้องกับมติของคนส่วนใหญ่ (Consensus Through Decision Making) ต่อมาเมื่อประเทศตกเป็นอาณานิคม ของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้รับอิทธิพลของระบบกฎหมายจากประเทศดังกล่าวและใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 (The Indonesian Civil Code 1847) เป็นกฎหมายหลัก และได้ออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Indonesia Consumer Protection Act 1999) โดยใช้หลักความรับผิดชอบตามกฎหมายสัญญา แต่ได้กำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นพิเศษไว้ในมาตรา 1506 ประมวลกฎหมายแพ่ง โดยจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบเมื่อสินค้าที่ขายมีความชำรุดบกพร่องซ่อนอยู่โดยเป็นความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการความผิด (Liability without Fault)⁷³ และมีการนำหลักในเรื่องละเมิดมาใช้ด้วยโดยกำหนดให้ผู้บริโภคเป็นผู้ใช้สิทธิในการฟ้องผู้ประกอบการด้วยตนเองภายใต้อายุความ 4 ปี โดยผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณี เมื่อใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายใดแล้วก็ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นอีก หากความเสียหายยังมิได้รับการเยียวยา โดยครบถ้วน⁷⁴

⁷² ศศิธร นิลสวิต. (2558). *ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 101.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 155.

⁷⁴ ศศิธร นิลสวิต. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 72. หน้า 165.

ราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบใบอนุญาตอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง และกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่เข้าทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศอันเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการนำเข้าและส่งออกสินค้า ยกเว้น ก๊าซ และปิโตรเลียม โดยองค์กรตรวจสอบในกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจตรวจสอบ สอบสวน บันทึกประวัติอาชญากรรม และใช้มาตรการบังคับร่วมกับกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีมาตรการบังคับในส่วนของการปรับและค่าเสียหายทางแพ่ง โดยกำหนดว่าหากผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการรายใด ปฏิเสธที่จะชำระค่าปรับ องค์กรตรวจสอบต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลจังหวัดหรือศาลแขวง และหากกระทำผิดตามกฎหมายซ้ำ ให้เพิ่มค่าปรับและโทษทางอาญาเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยผลิตภัณฑ์ สินค้า และอุปกรณ์ที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำผิดให้ริบและให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยการริบทรัพย์ให้เป็นอำนาจของศาล โดยให้ผู้บริโภคสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง เพื่อชดเชยความเสียหายอื่นใดที่เกิดจากการกระทำผิดความผิดได้ด้วยตนเอง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค โดยมิหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการผิดกฎหมาย กิจกรรมทางธุรกิจผิดกฎหมาย สินค้าปลอม การบริการที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การแจ้งปริมาณสินค้าผิด หรือข้อมูลสินค้าและบริการอันเป็นเท็จ ตลอดจนความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องที่ โดยผู้บริโภคสามารถยื่นคำร้องต่อองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องที่ของตนเอง ผู้บริโภคมีหน้าที่ต้องแนบเอกสารและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

- หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ามีการซื้อขายกับผู้ผลิต
- หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตผิดสัญญา

อนึ่ง ผู้ผลิตที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิเสนอคำร้องข้างต้นได้เช่นกัน ทั้งยังมีองค์กรระงับข้อพิพาททางเศรษฐกิจ ซึ่งทำหน้าที่ในการเจรจาประนอมข้อพิพาทในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต คู่กรณีต้องเจรจากันตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) กรณีที่มีการละเมิดสิทธิและผลประโยชน์ ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าและการใช้บริการ มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ หรือเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยตรงจากผู้ผลิต หรือจากบุคคล หรือนิติบุคคลที่รับสินค้าและบริการจากผู้ผลิต

2) ผู้ผลิตต้องคัดค้านคำร้องของผู้บริโภคภายในเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน นับแต่วัน ที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน

3) ผู้ผลิตต้องระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่เหมาะสม แต่ไม่เกิน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน

4) ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะใช้วิธีระงับข้อพิพาทอื่น เมื่อการเจรจาประนอมข้อพิพาทล้มเหลว

เขตอำนาจขององค์กรฯ

1) องค์กรฯ ประจำตำบล มีอำนาจพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีมูลค่ารวมต่ำกว่า 100 ล้าน LAK

2) องค์กรฯ ประจำจังหวัด มีอำนาจพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีมูลค่ารวมเกินกว่า 100 ล้าน LAK

โดยคู่กรณีมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลประชาชนเพื่อพิจารณาตามกฎหมาย ส่วนข้อพิพาทในคดีคุ้มครองผู้บริโภคระหว่างประเทศ สามารถระงับได้โดยใช้วิธีการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือสนธิสัญญา หรืออนุสัญญาที่ลาวเป็นภาคี

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีองค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจวินิจฉัย และกระทำการดังต่อไปนี้

- 1) ตักเตือน
- 2) ให้เยียวยาความเสียหาย
- 3) สั่งห้ามมิให้ขายหรือจำหน่ายสินค้าที่พิพาทในระยะเวลาที่กำหนด
- 4) เรียกคืนสินค้าจากตลาด
- 5) ทำลายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค
- 6) ขอความร่วมมือจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ต้องเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจชั่วคราวหรือถาวร

คำวินิจฉัยดังกล่าวสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการกลาง ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่มิ คำวินิจฉัย คณะกรรมการกลาง (Central Committee) มีอำนาจยื่น, แก้ไข หรือกลับคำวินิจฉัยขององค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกลางถือเป็นที่สุด

นอกจากนั้นกรมพาณิชย์และกิจการผู้บริโภค (Department of Commerce and Consumer Affairs) มีอำนาจเรียกเก็บเงินที่ค้างชำระค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลผู้มีหน้าที่ชำระตามคำวินิจฉัยขององค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค ในการเรียกเก็บนั้น สามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เรียกเก็บค่าสินไหมทดแทนที่ค้างชำระได้ อีกทั้งการดำเนินการขององค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียกร้องค่าเสียหายของผู้บริโภค โดยผู้บริโภคมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งได้ แม้มีคำวินิจฉัย ขององค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภคแล้ว

3.3 การเยียวยาผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ในส่วนกระบวนการเรียกร้องของผู้บริโภคนั้น กฎหมายเรื่องความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีวิธีการเยียวยาพิเศษที่แตกต่างจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั่วไปที่ให้เรียกร้องได้เพียงค่าเสียหายตามจริงเท่านั้น แต่ในเรื่องกระบวนการเยียวยาผู้บริโภคในต่างประเทศยังให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ด้วย อีกทั้งมีมาตรการในการลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ควบคุมคุณภาพของสินค้าแต่กลับปล่อยปะละเลยให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ตลาดและเกิดอันตรายขึ้นแก่ผู้บริโภค โดยมาตรการที่บัญญัติไว้ไว้เป็นพิเศษคือ

- 1) ผู้ประกอบการต้องทำให้ทุกอย่างกลับคืนสภาพดั้งเดิม เช่น การเรียกคืนสินค้ามาซ่อมแซมให้ใช้งานได้ดี การเปลี่ยนสินค้าให้แก่ผู้บริโภค เป็นต้น
- 2) การชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้บริโภคเป็นเงินสด (in cash) ทั้งเรื่องส่วนค่าเสียหายตามความเป็นจริงและค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ
- 3) การชดเชยค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (in kind) เช่น มาตรการเยียวยาสังคม การจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ ให้แก่ชุมชนที่ได้รับความเสียหาย เป็นต้น
- 4) การห้ามกระทำซ้ำ กล่าวคือศาลมีอำนาจในการกำหนดห้ามไม่ให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายออกสู่ท้องตลาดอีก
- 5) การสั่งปิดกิจการ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถือว่ารุนแรงที่สุดที่กำหนดไว้

แต่ละประเทศในอาเซียนก็ไม่ได้มีมาตรการเยียวยาทั้งหมดที่กล่าวมา โดยจะขอกว่าถึงในรายละเอียดในแต่ละส่วนในบทนี้

3.3.1 การทำให้ทุกอย่างกลับคืนสภาพดั้งเดิม

การแก้ไขปัญหาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะต้องใช้มาตรการเชิงป้องกันและเยียวยา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของภาครัฐและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะมาตรการด้านเยียวยา เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วจะมีช่องทางแก้ไขอย่างไร ในต่างประเทศมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า “Product Liability Law” เป็นเวลากว่า 20 ปี ไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล เป็นต้น สาเหตุแห่งความเสียหายจากสินค้าอาจเกิดจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ สินค้าที่ไม่ถูกต้องหรือผลข้างเคียงของสินค้านั้น ซึ่งการเยียวยาผู้เสียหายจากสินค้าแต่เดิมนั้นอาศัยหลักความรับผิดตามสัญญาและหลักความรับผิดในมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป แต่ความรับผิดตามสัญญานั้น อาศัยนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีเป็นพื้นฐานในขณะที่

สภาพปัจจุบันผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้เป็นผู้ซื้อเสมอไป ส่วนความรับผิดชอบตามมูลละเมิดผู้เสียหาย มีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากสาเหตุใดและผู้ใดเป็นผู้ตั้งใจหรือ ประมาท เลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายตามมาตรา 420 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ความ สลับซับซ้อนในกระบวนการผลิตเชิงอุตสาหกรรมและการจัดจำหน่ายทำให้ผู้เสียหายประสบความ ยากลำบากในการฟ้องคดีต่อมามีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะหลายฉบับซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนที่เข้า มาควบคุมสินค้า ที่สำคัญ ๆ บางประเภทเท่านั้น เช่น อาหาร ยา วัคซีนโรค ปุ๋ย หรือวัตถุอันตราย เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ คือ ประชาชนทั่วไปที่ต้องใช้สินค้านั้น มีการควบคุมทั้งในการผลิต คุณภาพของสินค้าและด้านอื่นๆ โดยรัฐกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการ ขอบอนุญาตผลิตและการจำหน่ายสินค้าบางประเภทเหล่านี้หากฝ่าฝืนก็มีความผิดและมีโทษทาง อาญาแต่ก็มุ่งควบคุมเฉพาะสินค้าที่เป็นมาตรการในเชิงป้องกันไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้นแต่ไม่ได้ เยียวยาความเสียหาย

การตรากฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าขึ้นเพื่อที่รัฐจะควบคุมสินค้าที่ไม่ได้ คุณภาพหรือชำรุดบกพร่องที่อาจเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ส่วนใหญ่มาตรการที่หลายประเทศ นำมาใช้คือ การกำหนดมาตรฐานของกระบวนการผลิตและมาตรฐานของสินค้าที่จะผลิตขึ้นและมี มาตรการบังคับให้ผู้ผลิตต้องปฏิบัติตามไม่เช่นนั้นจะมีมาตรการลงโทษ อย่างไรก็ตามแม้จะมี มาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมสินค้าก่อนออกสู่ท้องตลาดที่ดีเพียงใดก็ยังคงต้องมีสินค้าบางส่วนที่ไม่ได้ รับการตรวจสอบทุกชิ้นหลุดมาถึงมือผู้บริโภคและก่อให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นหากไม่มีมาตรการ ด้านความปลอดภัยอย่างอื่นเพื่อจัดการกับสินค้าไม่ปลอดภัยดังกล่าวผู้บริโภคย่อมตกเป็นผู้อยู่ใน ความเสี่ยง ต่างประเทศจึงได้คิดมาตรการป้องกันก่อนที่ผู้บริโภคจะได้รับความเสียหาย ได้แก่ การห้ามจำหน่ายสินค้าและการเรียกคืนสินค้า⁷⁵

หลักการของการเรียกคืนสินค้าคือ หากตรวจสอบพบว่าสินค้ามีลักษณะไม่ปลอดภัย ก่อหรืออาจก่อให้เกิดอันตราย หรือมีคำสั่งห้ามจำหน่ายสินค้านั้น รัฐจะเข้ามาคุ้มครองโดยสั่งให้ ผู้ผลิตเรียกสินค้านั้นกลับคืนมาเพื่อหยุดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลาที่สินค้านั้นยังอยู่ในมือ ของผู้บริโภค ด้วยวิธีการดังนี้

1) เรียกคืนสินค้าชั่วคราวเพื่อซ่อมแซม เพื่อให้อันตรายของสินค้านั้นหมดไปและ กลับคืนดีดังเดิม

2) ทดแทนสินค้าให้โดยการจัดหาสินค้าอย่างเดียวกันมาทดแทนสินค้าที่เรียกคืน โดย สินค้าใหม่ต้องเป็นสินค้าที่ไม่บกพร่องหรือมีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอีก

⁷⁵ สุทธิณี บริสุทธิธรรม. (2554). *มาตรการเรียกคืนสินค้าเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 14.

3) การเรียกคืนเพื่อคืนราคาค่าสินค้า (Refund the price) โดยผู้ผลิตนำสินค้าคืนจากผู้บริโภคแต่ไม่ได้นำมาซ่อมแซมหรือจัดหาสินค้าอย่างเดียวกันมาแทน แต่ดำเนินการชดใช้ราคาให้แก่ผู้บริโภคเลย

ข้อสำคัญ คือ มาตรการนี้จะกระทำต่อเมื่อไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นเท่านั้น เนื่องจากการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการในการแบกรับค่าใช้จ่ายดังกล่าว เช่น หากอันตรายจากสินค้าเกิดขึ้นเฉพาะการใช้งานบางลักษณะเท่านั้น ก็อาจดำเนินการโดยมีการโฆษณาให้ผู้บริโภคหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าในลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายนั้น⁷⁶

ราชอาณาจักรกัมพูชานั้น กระทรวงที่เกี่ยวข้องสามารถสั่งห้ามมิให้จำหน่ายสินค้าอันตรายชั่วคราวหรือถาวร สั่งปิดโรงงานการผลิตชั่วคราวหรือถาวร ในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง อาจสั่งระงับ ชีดหรือทำลายผลิตภัณฑ์ได้ ส่วนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ในมาตรา 19 ของ The Consumer Protection Law องค์การระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจเรียกคืนสินค้าจากตลาดและทำลายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ ส่วนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีกำหนดไว้ในมาตรา 22 ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 The Law on Protection of Consumer's Right 2010 กำหนดว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น โดยต้องดำเนินการมาตรการจำเป็นโดยพลันเพื่อหยุดยั้งการแพร่กระจายของสินค้าออกสู่ตลาด และต้องแจ้งข้อมูลแก่สาธารณชนทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า และการเรียกคืนสินค้าในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 5 ฉบับ หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ ในเขตพื้นที่ที่สินค้าวางจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 วันทำการ พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และต้องรายงานการเรียกคืน ไปยังหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องด้วย

ส่วนประเทศไทยนั้น ให้อำนาจศาลในการพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคไว้ในมาตรา 41⁷⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 หากศาลเชื่อว่า

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

⁷⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 41 “ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้นและไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่นำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้านั้น ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้ พดุลการณของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จาก

ความบกพร่องมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้า และสินค้านั้น ไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้การได้ตามปกติหรือถึงแก้ไขแล้ว แต่หากนำไปใช้อาจเกิดอันตราย ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่แก่ผู้บริโภคได้

3.3.2 การชดเชยค่าเสียหายเป็นตัวเงิน (in cash)

ค่าเสียหายนั้นประกอบไปด้วย ค่าเสียหายพื้นฐาน อันได้แก่ค่าเสียหายเป็นตัวเงินที่ชดเชยให้แก่ความเสียหายต่อ ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อมาคือค่าเสียหายที่ต่อยอด อันเกิดจากความเสียหายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าเสียหายต่อจิตใจ และค่าเสียหายอันเกิดจากพฤติกรรมพิเศษของผู้ประกอบการ โดยค่าเสียหายต่อจิตใจนั้นต้องเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากความเสียหายต่อ ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยหลักแล้วความเสียหายต่อจิตใจย่อมได้รับความคุ้มครองจากการกระทำละเมิดและถือเป็นความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน⁷⁸ แต่ที่จริงแล้วก็คือการชดเชยค่าเสียหายกันเป็นตัวเงินนั่นเอง เพียงแต่ไม่สามารถคำนวณความเสียหายทางจิตใจออกมาเป็นตัวเงินได้เท่านั้นเอง ค่าเสียหายอีกประเภทที่ศาลมีอำนาจกำหนดคือ ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ Punitive damages หรือ Exemplary damages หรือ Vindictive Damages เป็นค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดเพื่อเป็นอุทาหรณ์สำหรับคนอื่นว่าอย่าทำแบบนี้ ไมเช่นนั้นจักต้องรับผิดชอบ โดยมีองค์ประกอบคือ ถ้าผู้ประกอบการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย หรือไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน หรือเมื่อรู้ภายหลังว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยก็ไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อป้องกันความเสียหาย⁷⁹ ศาลมีอำนาจในการป้องปรามมิให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจลักษณะเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป ทั้งเป็นการปกป้องผู้บริโภคโดยรวมมิให้ได้รับความเสียหายจากการกระทำโดยไม่สุจริตหรือไม่คำนึงถึงมาตรการทางการค้าของผู้ประกอบการ⁸⁰ โดยแนวคิดนี้เป็นหลักการของคอมมอนลอว์โดยเฉพาะ นับเป็นแนวคิดใหม่ที่ไม่เคยเกิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดมาก่อน ย่อมส่งผลให้แนวคิดทางกฎหมายของไทยที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ที่มีเจตนาธรรมให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุดก่อนที่จะมีการ ทำละเมิด และไม่มีเจตนาเพื่อลงโทษหรือกำหนดเป็นเงินรางวัลแก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายจะได้รับ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีพฤติกรรมพิเศษของผู้ประกอบการตามที่กล่าวมาเท่านั้น

การใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดเชยค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบการนั้นได้ตามที่เห็นสมควร”.

⁷⁸ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2560). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 123-124.

⁷⁹ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 9. หน้า 63.

⁸⁰ วินัย หนูโท. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 206 .

โดยผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นต่อศาลและไม่นำหลักในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัด มาใช้กับการพิสูจน์ดังกล่าวเนื่องจากเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมจากค่าเสียหายตามปกติ และศาล จะกำหนดค่าเสียหายมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความเสียหาย ที่ผู้เสียหายได้รับการ ที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความเสียหายแต่ยังคงเพิกเฉย ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิด ความไม่ปลอดภัยไว้ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ เป็นต้น⁸¹

หลักเรื่องความรับผิดต่อความเสียหายของประเทศไทยอยู่ในมาตรา 438⁸² 443⁸³ 444⁸⁴ 445⁸⁵ และ 446⁸⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด และในมาตรา 11 พระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดว่า นอกจาก ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ศาลมีอำนาจ กำหนด ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหาย ต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะ ได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้ว ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตาม สมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหม ทดแทน เพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาล เห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ

⁸¹ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 78. หน้า 127.

⁸² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 438 “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้สถานใด ให้ศาลวินิจฉัยตามควร แก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”.

⁸³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 443 “ในกรณีทำให้เขาถึงตาย ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ ถ้าไม่ตายทันที ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ เพราะไม่สามารถทำงานได้ ค่าขาดไร้อุปการะ”.

⁸⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 444 “ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัย ได้แก่ ค่าใช้จ่าย อันตนต้องเสียไป ค่าเสียความสามารถประกอบการงานสิ้นเชิงหรือบางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบัน และอนาคต”.

⁸⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 445 “ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาด แรงงาน”.

⁸⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 446 “ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่ตก สืบไปถึงทายาท”.

เช่น ความร้ายแรง ของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับการที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการ เมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงิน ของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหาย มีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

ค่าเสียหายเชิงลงโทษถูกกำหนดไว้ในมาตรา 42⁸⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ในพาดานขึ้นสูงไว้ และถือว่าเป็นส่วนเพิ่มเติมจากค่าเสียหายที่แท้จริง ศาลจึงต้องเริ่มพิจารณาจากค่าเสียหาย ที่แท้จริงก่อนเสมอ

ราชอาณาจักรกัมพูชากำหนดให้เรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งได้ ส่วนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคประจำท้องที่สามารถสั่งให้ผู้ผลิตปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญา และสั่งให้ผู้ผลิตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภคได้ อีกทั้งมีมาตรการพิเศษคือ บุคคลหรือองค์กรที่ละเมิดทบัญญัติแห่งกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ต้องได้รับการอบรม วางข้อกำหนด ปรับ บทลงโทษทางแพ่ง บทลงโทษทางอาญา ตามลักษณะแห่งการละเมิด ส่วนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ให้องค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจตัดสิน และให้ผู้ประกอบการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ รวมถึงกรมพาณิชย์และกิจการผู้บริโภค (Department of Commerce and Consumer Affairs) มีอำนาจเรียกเก็บเงินที่ค้างชำระค่าสินไหมทดแทนจากบุคคล ผู้มีหน้าที่ชำระ และสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เรียกเก็บค่าสินไหมทดแทนที่ค้างชำระได้ ทั้งผู้บริโภคมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งได้อีกด้วย จะเห็นว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภค

⁸⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 42 “ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภค โดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด”.

อย่างมาก ส่วนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 The Law on Protection of Consumer's Right 2010 ให้คำสินไหมทดแทนเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง ความเสียหายต่อทรัพย์สินอยู่ในมาตรา 608 ความเสียหายต่อสุขภาพร่างกาย อยู่ในมาตรา 609 และความเสียหายแก่ชีวิต เช่น ค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต ค่าขาดไร้อุปการะต่าง ๆ และค่าเสียหายต่อจิตใจอยู่ในมาตรา 610

3.3.3 การชดเชยค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (in kind)

ค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินนั้น ในมาตรา 446 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ได้มีการกำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น เป็นค่าเสียหายต่อสิทธิออกกองทรัพย์สินซึ่งเกิดจากการทำให้สิทธิ ที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนหมุนเวียนโดยขายเป็นเงินหรือไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้รับความเสียหาย โดยสิทธิเหล่านี้ไม่มีฐานที่มาที่สามารถคิดกลับไปเป็นเงินได้หรือไม่สามารถเปรียบเทียบหรือพิสูจน์ หรือคิดเป็นตัวเงินเพื่อชดเชยหรือทดแทนให้ผู้เสียหายคืนสู่ฐานะเดิมได้เลย ส่วนหนึ่งเป็นความเสียหายทางจิตใจหรือทางสังคม เช่น ละเมิดทำเสียงอึกกระทึกโครม อันเป็นการรบกวนทำให้ผู้เสียหาย เสียสมาธิเพราะไม่มีความสงบ จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายไม่ได้รับความเสียหายอย่างอื่นเลย แต่การขาดความสงบจนเสียสมาธิดังกล่าวถือว่าเป็นความเสียหายแล้ว และความเสียหายดังกล่าวนี้ ไม่มีทางใด ที่จะคิดค่าเสียหายเป็นเงินได้เลย เป็นต้น การทำให้ผู้เสียหายมีสภาพกลับคืนดีดังเดิมก็เป็นมาตรการหนึ่งในการชดเชย

ประเทศไทยกำหนดให้ค่าเสียหายต่อจิตใจไว้ในมาตรา 11 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ส่วนราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไม่ได้กำหนดส่วนของค่าเสียหายต่อจิตใจไว้แต่อย่างใด

3.3.4 การห้ามกระทำซ้ำ

ปัจจุบันข้อพิพาทเกี่ยวกับผู้บริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีจำนวนสูงมากขึ้น และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลก็มีมากขึ้นตามลำดับ บางกรณีมีการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจเจ้าของสินค้ากับผู้บริโภคอย่างรุนแรง ซึ่งในการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายนี้ในปัจจุบันยังมี ความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูงและไม่เอื้อต่อการใช้สิทธิ ของผู้บริโภค ทั้งนี้ เนื่องจากระบบกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยเฉพาะกฎหมายแพ่งในส่วนของความรับผิดตามสัญญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของระบบเสรีนิยมที่ให้เสรีภาพ ในการเป็นคู่สัญญาซื้อขายสินค้ากัน โดยกฎหมายประเมินว่าทุกคนมีความเสมอภาคกัน ซึ่งความเป็นจริงแล้วคู่กรณีคือฝ่ายผู้บริโภคกับฝ่ายผู้ประกอบการหรือเจ้าของผู้ผลิตสินค้า นั้นมีอำนาจต่อรองที่ไม่เท่ากัน ฝ่ายที่เสียเปรียบคือฝ่ายผู้บริโภคที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้า ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความ

ยุติธรรมได้ยาก ครั้นผู้บริโภคจะอาศัยหลักความรับผิดชอบละเมิด เพื่อเรียกร้องให้ผู้ผลิตสินค้ารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย หลักกฎหมายละเมิดกลับมีบทกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้กระทำละเมิด ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้ากระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิด ซึ่งมีความไม่เหมาะสม และเกินกว่ากำลังความสามารถของผู้บริโภคที่จะนำสืบพิสูจน์ได้หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นไปไม่ได้เลยเสียด้วยซ้ำ เนื่องจากการผลิตในแต่ละขั้นตอน ย่อมอยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตสินค้าแต่เพียงผู้เดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้าด้วยแล้ว ย่อมเป็นการยากยิ่งที่จะให้ผู้เสียหายนำสืบ ส่งผลให้ผู้เสียหายจำนวนไม่น้อยไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทนอันแสดงถึงความบกพร่องหรือการมีช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ว่าไม่สามารถใช้แก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องดังกล่าวนี้ได้

สำหรับในประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศที่เน้นด้านการอุตสาหกรรม เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ล้วนมีกฎหมายลักษณะนี้บังคับใช้มาเป็น เวลาพอสมควรแล้ว และสามารถให้การคุ้มครองและเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาบังคับ ใช้แก่กรณีเช่นนี้โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ซึ่งความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) หมายถึง ความรับผิดชอบแห่งของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัยที่ตนผลิตหรือ จำหน่ายออกไป โดยกฎหมายฉบับนี้ให้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้กับกรณีการพิสูจน์ความรับผิด อันจะมีผลให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า เพียงแต่แสดงให้เห็นเพียงว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการใช้สินค้านี้ดังกล่าวเท่านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาแก้ไขด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุดและที่สำคัญคือเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าที่มีความปลอดภัยได้มาตรฐาน อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเป็นการคุ้มครองสิทธิ ของผู้บริโภคโดยภาพรวมและในขณะเดียวกันก็จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสินค้าตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและพัฒนาในระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ดีขึ้น อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจการค้าของประเทศต่อไปอีกด้วย

กฎหมายของประเทศไทยให้อำนาจศาลที่จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งจัดการกับสินค้าที่จำหน่ายไปแล้วหรือหลงเหลืออยู่ในท้องตลาดซึ่งอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคโดยรวม ไว้ในมาตรา 43⁸⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยมีมาตรการ 4 วิธี คือ

- 1) ศาลบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกสินค้าคืนเพื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่หรือใช้ราคา
- 2) ห้ามจำหน่ายสินค้าที่เหลือ (ห้ามกระทำซ้ำ)
- 3) เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายกลับคืน (ห้ามกระทำซ้ำ)
- 4) ทำลายสินค้าที่เหลือ (ห้ามกระทำซ้ำ) จะเห็นว่ามาตรการที่ศาลไทยนำมาใช้ในมาตรการที่ 2, 3 และ 4 เป็นเรื่องของการห้ามกระทำซ้ำทั้งสิ้น

ราชอาณาจักรกัมพูชา มีมาตรการต่อต้านสินค้าหรือบริการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายเฉียบพลันไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services

⁸⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 43 “ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ หากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง ดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดการประกาศและรับสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนด โดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบธุรกิจเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจประกอบด้วย

(2) ห้ามผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบธุรกิจผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้ และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วย ถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้ประกอบธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบธุรกิจไม่ชำระ ให้บุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบธุรกิจเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี”.

มาตรา 22 กระทรวงสามารถสั่งการดังต่อไปนี้ ในกรณีที่มีการผลิต แปรรูป และการจำหน่ายสินค้าและบริการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่ออนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภคอย่างเฉียบพลัน

- สั่งห้ามมิให้จำหน่ายสินค้าอันตรายชั่วคราวหรือถาวร(ห้ามกระทำซ้ำ)
- สั่งปิดโรงงานการผลิตชั่วคราวหรือถาวร
- ในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง อาจสั่งระงับ ยึด หรือทำลายผลิตภัณฑ์ได้ (ห้ามกระทำซ้ำ)

อีกทั้งศาลมีอำนาจริบทรัพย์และให้ตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้า และอุปกรณ์ที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำผิด

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่มีบทบัญญัติกำหนดในเรื่องห้ามกระทำสินค้าที่เป็นอันตรายออกจำหน่ายอีก สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีบทกำหนดให้สั่งห้ามมิให้ขายหรือจำหน่ายสินค้าที่พิพาทในระยะเวลาที่กำหนดและทำลายสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคไว้ในมาตรา 19 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค The Consumer Protection Law ส่วนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายสินค้า มีเพียงให้เรียกสินค้าคืนเท่านั้น

3.3.5 การสั่งปิดกิจการ

การสั่งปิดกิจการเป็นวิธีการเยียวยาที่รุนแรงและได้ผลมากที่สุดในการคุ้มครองผู้บริโภค เพราะหากยังคงปล่อยให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคออกสู่ตลาดได้ออยู่ ก็จะมีผู้บริโภคอีกจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเหล่านั้น ดังนั้นจึงมีแนวคิดในเรื่องการสั่งปิดกิจการของผู้ประกอบการเพื่อเยียวยาและหยุดยั้งความเสียหายต่อผู้บริโภคมาตั้งแต่ ค.ศ. 1847 และยังคงปรากฏอยู่ในกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (The Indonesian Civil Code 1847) โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ กฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายสัญญา ที่เกิดขึ้นจากการผิดข้อตกลงในสัญญาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย และผู้ขายจะต้องรับผิดชอบโดยเยียวยาให้ยกเลิกกิจการ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการผิดสัญญาเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยหรือมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน และหลักกฎหมายละเมิดที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่าได้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำการ ที่ผิดกฎหมาย มีความเสียหายเกิดขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำหรือละเว้นกระทำการ กับความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ยากจนท้ายที่สุดผู้เสียหาย อาจไม่ได้รับ การเยียวยาความเสียหาย ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ของสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย (Indonesia Consumer Protection Act 1999)

บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าทั่วไปโดยไม่ได้เจาะจงเฉพาะแต่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ประเภทของสินค้าตามกฎหมายดังกล่าว คือ สินค้าที่มีรูปร่าง ไม่ว่าจะเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ก็ตาม รวมถึงบริการด้วย แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมิได้ใช้

กับสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะจึงมิได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ ส่วนบุคคลที่ได้รับ ความคุ้มครอง คือ ผู้ที่ได้ใช้สินค้าหรือบริการเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล แต่กฎหมายยังไม่ให้ครอบคลุมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ตามกฎหมาย คือผู้ประกอบการ ได้แก่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือประกอบธุรกิจ โดยมีได้กำหนดขอบเขต ความรับผิดชอบไว้ว่าผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบเพียงไร และได้บัญญัติไว้ว่าการทดแทนความเสียหาย อาจอยู่ในรูป ของการคืนเงิน การเปลี่ยนสินค้า หรือบริการที่มีมูลค่าเท่ากัน แต่มิได้บัญญัติถึงกรณีที่มีความเสียหาย ต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินว่าจะต้องรับผิดชอบอย่างไร สำหรับเหตุยกเว้นความรับผิด มีหลายประการ ได้แก่ สินค้ามิได้ผลิตขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าหรือหากำไร ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้น ในภายหลังจากที่ได้ขายสินค้า ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตาม คำแนะนำของผู้ประกอบการ ความเสียหายเกิดขึ้น เพราะความประมาทของผู้บริโภค ส่วนภาระ ในการพิสูจน์ไม่ได้กำหนดไว้ แต่กำหนดอายุความ ในการฟ้องร้อง คือ 4 ปีนับแต่ซื้อสินค้าหรือ ภายใต้อายุเวลาที่ตกลงกัน ซึ่งกรณีดังกล่าวการเริ่มนับ อายุความตั้งแต่วันที่ซื้อสินค้าไม่มีความเหมาะสม กับสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิด ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตาม กฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณี แต่การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายใดแล้วไม่ตัดสิทธิผู้เสียหาย ที่จะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ ตามหลักกฎหมายอื่นอีก หากความเสียหายยังมิได้รับการเยียวยาโดยครบถ้วน แต่กฎหมายเหล่านั้น ยังมิได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อย่างเพียงพอและเหมาะสม

ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลหรือองค์กรอื่น ๆ ในการสั่งปิดกิจการของ ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ส่วนราชอาณาจักรกัมพูชามีมาตรการต่อต้าน สินค้าหรือบริการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายเฉียบพลัน ในมาตรา 22 กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการ คุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ (กัมพูชา) Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services กระทรวงที่เกี่ยวข้องสามารถสั่งปิด โรงงานการผลิตชั่วคราวหรือ ถาวรได้ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (ลาว) Law on Consumer Protection ก็เช่นเดียวกัน ในมาตรา 72 มาตรการลงโทษอื่น ผู้ละเมิดอาจถูกบังคับด้วยการระงับ หรือเพิกถอนใบอนุญาต สิ้นสุดสภาพ นิติบุคคล และยึดทรัพย์สินหรือผลกำไรจากการกระทำความผิด กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (เมียนมาร์) The Consumer Protection Law ในมาตรา 19 หากผู้ประกอบการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 7(b) หรือ มาตรา 8 องค์กรระงับข้อพิพาทคดีผู้บริโภค (Consumer Dispute Settlement Body) มีอำนาจขอความร่วมมือจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ต้องเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจชั่วคราว หรือถาวร และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามแม้จะไม่มีบทบัญญัติที่รุนแรงกว่าให้ปิดกิจการของ

ผู้ประกอบการได้ก็ตาม แต่จากกฎหมายของราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ที่มีมาตรการการปิดโรงงานของผู้ประกอบการ ทั้งชั่วคราวและถาวร ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประโยชน์ที่ประเทศไทยควรนำมาตรการดังกล่าวมาใช้